

s Pedagoginis Universitetas

ės komunikacijos Institutas

Socialinės Pedagogikos katedra

Arūnas Vilčinskas

**Žmonių, turinčių regėjimo negalią, integracija į
bendruomenę**

Integration of People with Visual Disability into Society

Magistro darbas

(socialinis darbas/institucijų vadyba)

Mokslinė vadovė: dr. Ieva Kuginytė – Arlauskienė

Vilnius, 2008

Turinys

1. ASMENŲ, TURINŲ, REGOS NEGALŲ, SOCIALINĖS CHARAKTERISTIKOS.....	1
2. GYMONIŲ SU REGOS NEGALIA INTEGRACIJA VISUOMENĖJE BENDRUOMENĖS JĖGOMIS	6
2.1. Reabilitacija bendruomenės jėgomis	9
2.2. Aplinkos ir transporto pritaikymas	14
2.3. Informacinių komunikacinių technologijų panaudojimas	17
3. GYMONIŲ SU REGOS NEGALIA INTEGRACIJOS Į BENDRUOMENĖS GALIMYBES BŪVIS	23
3.1. Tyrimo metodika	23
3.2. Tyrimo duomenų analizė	26
IGVADOS	45
LITERATŪRA	46
SANTRAUKA	49
SUMMARY.....	50
PRIEDAI	52
1. Priedas. Anketa „Gymonių turinių regėjimo negalių integracija DZ bendruomenėse“	52
2. Priedas. Regos techninės pagalbos priemonės sąrašas.....	56
3. Priedas. Anketa ekspertams „Gymonių turinių regėjimo negalių integracija DZ bendruomenėse“	63

IVADAS

2006 metais bendruomenės centrus plečia teikiamieji socialiniai paslaugų struktūriniuose visuose respublikoje, skatina reabilitacijos bendruomenės įgimais paplitimui sutrikusio regėjimo asmenų tarpe. Bendruomenieji socialiniai paslaugų centrai, teikdami reikalingas paslaugas, integruoja akluosius ir silpnaregius žmones. Bendruomenė, dirbanti tuo padėdami LR Vyriausybei vykdyti numatytą degtymais bei kitais dokumentais socialinių politikos sutrikusio regėjimo asmens atgvilgiu. Tai daryti skatina:

- nuolatinis bendradarbiavimas su Seimu, Vyriausybe, kitomis valdžios institucijomis, apskritimis, savivaldybėmis, kitomis organizacijomis;
- palanki valstybinė socialinė politika;
- palankus socialinėse apsaugos ir darbo ministerijos požiūris dirbantiems sutrikusio regėjimo žmonėms bei konstruktyvi LASS veikla;
- pozityvus LASS bendradarbiavimas su kitomis nevalstybinėmis NVO;
- klientų poreikių įgyvendinimas, nuolatinis tyrimas;
- išugdytą kvalifikuotą socialinių darbuotojų komandą;
- komandinis darbas;
- Gera organizacijų bendradarbiavimas, kuri užtikrina greitą komunikaciją.

Plečiant LASS teikiamą paslaugų infrastruktūrą buvo susidurta su sunkumais. LASS struktūra buvo paini, per sudėtinga, sunkiai suprantama kitoms institucijoms. 2006 metais birželio mėnesio pradžioje LASS suvažiavimas pakeitė degtus, supaprastino organizacijos struktūrą.

Nedidelieji yra visuomenės mažuma, kurios integracija iki Nepriklausomybės atkūrimo buvo labai ribota.

Po truputį jau pripažįstama, kad negalia yra konflikto su gyvenimu priežastis. Negalia atima iš žmogaus galimybių lygiomis teisėmis su sveikaisiais dalyvauti visuomenės gyvenime, todėl labai svarbu kalbėti apie neįgalios integraciją naudojant profesinę reabilitaciją.

Iš viso Lietuvoje regėjimo negalią turi apie 9 tūkst. vaikų ir suaugusiųjų.

- 1 tūkst. vaikų
- 8 tūkst. suaugusiųjų

1 tūkst. žmonių nemato visiškai. 2 tūkst. narių beveik nemato ir turi labai sunkią regėjimo negalią. Lietuvos aklinių ir silpnaregių sąjungai priklauso 7 tūkst. narių. Mokslinio darbo tyrime dalyvavo 100 respondentų iš Alytaus miesto ir Lazdijų rajono.

Daktaras Avigonis P. vienas pirmųjų Lietuvoje pradėjęs registruoti akluosius ir silpnaregius, būręs juos, yra sakęs: „Protinga socialinė politika reikalauja ne pagalpos akliesiems, ne išmaldų, bet jų likusiųjų įgaliojimo ir jų sunaudojimo produktingam darbui. Susipažinus, kokią didelį pastangų patys aklieji daro, kad pataptų naudingais visuomenės nariais, mums pareiga būti protingai jiems padėti.“ (35, 9 p.)

Nemažai yra tyrinėtose žemiausios aklinių ir silpnaregių gyvenimo pusės. Reikėtų būti kūriniams, kuriuos parašė žymūs poetas, buvęs LASS pirmininkas A. Jonynas ir tai

Savo veikaluose mokslininkai nagrinėjo aktualius neregiamus ir silpnaregiams socialinės integracijos klausimus, tuo darydami didelį Dėkūnėnėgių gyvenimo kokybės gerinimui.

Tyrimo objektas. Darbingo amžiaus nedirbantys sutrikusio regėjimo žmoniai integracijos procesas Džendruomenė.

Tyrimo tikslas. Nustatyti regėjimo negalios asmenų integracijos lygDži galimybes DZ bendruomenė profesinās reabilitacijos ir DZbinimo poėi riu.

Tyrimo uždaviniai. Siekdami šio tyrimo kėlame sau tokius uždavinius:

1. Iegūti dati par sutrikusio regėjimo asmenų sociodemografines charakteristikas, jų galimybes savarankiškai dalyvauti bendruomenės gyvenime, mobilumą;
2. Paraginti sutrikusio regėjimo žmonių darbininkų ir materialines sąlygas;
3. Iegūti, ar bendruomeninių centrų veikla atitinka socialinės politikos sutrikusio regėjimo asmenų atgavimo prioritetus.
4. Įanalizuoti sutrikusio regėjimo asmenims teikiamų socialinių paslaugų prieinamumą.

Hipotezē. LASS ir Darbo birģa turi didelēn Dēn Aklē ir silpnareģiē ģmoniē profesinei reabilitacijai ir Dērbimui, formuodami visuomenē pogil rDēztrikusio regāģimo ģmogē

Tyrimo metodai:

1. Mokslinās, teisinās, psichologinās, socialinās ir edukologinās literatūros analizā nagrinājamu aspektu.
2. Empirinis tyrimas. Ģiam tyrimui buvo parinktas anketinās apklausos metodus pasirinktam respondentŲ tipui. Buvo apklausta 100 Alytaus miesto ir LazdijŲ rajono sutrikusio regājimo nariŲ bei ekspertŲ
3. Statistinās duomenŲ analizā naudojant Microsoft Excel programŲ

Darbo struktūra: magistro darbā ietverts divas, divas teorētiskās daļas, empiriskā daļa, secinājumi, literatūras saraksts, pielikumi (kopā 3 pielikumi).

kontarpiais, Džiūiose visuomenāse ir nepaisant didžiulio medicinos progreso, atrodo, egzistuos ilgai. Nebeliko tokiŲbaisiŲligŲkaip trachoma, kitŲ uŲkreŲiamŲ ligŲ pasaulyje labai sākmingai operuojama katarakta, daugeliu atvejŲ sākmingai gydoma aukŲto laipsnio trumparegystā. TaŲiau vis dar apanka didelā dalis per anksti gimusiŲkŲdikiŲ apankama susiŲeidŲgiant, kol kas nepagydomas ritinitas. Pastaruoju metu ypatingai daug apakimŲatsitinka, susirgus cukriniu diabetu. Ųi liga neigvengiamai priveda prie paŲiŲblogiausioŲpasekmiŲ yra daug ankstyvos mirties atvejŲ(44, 8 p.).

Trumpai turime apŲvelgti kaip traktuojamas arba skirstomas nematymas. DaŲnai yra sakoma Ųi aklas, neregys, taŲiau visŲsutrikusio regājimo ŲmoniŲtokiais vadinti negalime, kadangi yra dar kitas terminas Ųi silpnaregis. Sovietiniais metais ir dar po jo buvo naudojamas pavadinimas Ųregājimo invalidasŲ. Palaipsniui prigijo terminas Ųsutrikusio regājimo asmuoŲ, ŲŲmogus su regājimo negaliaŲ.

Regos sutrikimais vadinami tokie regimŲŲpojŲŲiŲ ir suvokimo sutrikimai, kurie trukdo normaliai vystytis, mokytis, orientuotis erdvāje, savarankiŲkai gyventi (14, 30-31 p.).

Regājimo bŲŲklŲ charakterizuoja du pagrindiniai kiekybiniai rodikliai: regājimo āŲtrumas ir akiplotis [14, 52-53 p.].

Regājimo āŲtrumas yra erdvinis akiŲjautrumas, matuojamas minimaliu kampiniu atstumu tarp dviejŲtaŲkŲ kuriam esant tie taŲkai suvokiami atskirai. Sutartinis normalus regos āŲtrumas yra lygus 1,0. ŲmoniŲ skirianŲiŲdeŲimtosios eilutās ŲenkiŲ metrŲ atstumu, regos āŲtrumas yra 1,0. Jei Ųmogus 30 cm atstumu neskiria rankos pirŲtŲ o mato tik ŲviesŲŲjo regos lygus Ųviesos suvokimui. Jei Ųmogus negali atskirti Ųviesos nuo tamsos, jo regājimo āŲtrumas yra lygus 0 (8, 7 p.).

Akiplotis (regājimo laukas) yra erdvās dalis, suvokiama nejudant galvai ir akims. Matant abiem akims, normalus regājimo laukas baltai spalvai horizontaliai yra maŲdaug 180 procentŲ, vertikaliai Ųi 110. Raudonai, mālynai ir Ųaliai spalvoms regājimo laukas atitinkamai siaurāja. Jis paprastai siaurāja ir smarkiai maŲŲajant regājimo āŲtrumui. TaŲiau ŲymŲs regājimo lauko pasikeitimai ir nepakitus regos āŲtrumui gali sukelti silpnaregystŲ ar net praktiŲŲŲaklumŲ PavyzdŲgiui, asmenys, kuriŲ regājimo laukas susiaurājŲs iki 10 (Ųtunelinis matymasŲ) laikomi aklais.

Regos sutrikimai skirstomi pagal āŲtrumo bei akiplotio būklę:

1. Normalus regājimas:

1.1. be sutrikimŲŲ 0,8 ir daugiau; daugiau, kaip 120 laipsniŲ

1.2. neŲymus regājimo sutrikimas Ų 0,4 Ų 0,7; 60 Ų 120 laipsniŲ

2. Silpnaregystā:

2.1. vidutinā Ų 0,1 Ų 0,3; 20 Ų 60 laipsniŲ

3.1. aklumas su regėjimo likuŲiu Ų 0,01 Ų 0,04; iki 10 laipsniŲ

3.2. praktiŲkas (beveik visiŲkas) aklumas Ų Ųviesos ir tamsos skyrimas; beveik be akiplŲio.

3.3. visiŲkas aklumas Ų Ųviesos jutimo nŲra; visiŲkai be akiplŲio.

4. Kiti regŲjimo sutrikimai (2, 23 p.).

DaŲniausios regos sutrikimŲ prieŲastys yra:

- AkiŲligos (viena daŲniausiŲsuaugusiŲŲmoniŲaklumo prieŲasŲ iŲŲ glaukoma, taip pat ragenos uŲdegimas, didelio laipsnio komplikauta trumparegystŲ, regos nervo sunykimas, tinklainŲs atŲokimas, trauma, auglys);
- Galvos smegenŲligos Ų augliai, kraujo iŲsiliejimas, traumos;
- Viso organizmo ligos: cukrinis diabetas, komplikauta didelio laipsnio arterinŲ hipertenzija, aterosklerozŲ ir kitos;
- Senatviniai lŲŲiuko pokyŲiai Ų katarakta;
- Ųgimtas aklumas (41, 3 p.).

Lietuvos aklŲŲir silpnaregiŲsŲjunga registruoja ir padeda sutrikusio regŲjimo asmenims, turintiems papildomŲ negaliŲ. TurŲti papildomŲ negaliŲ gali visŲ minŲti grupiŲ aklieji. DaŲniausiai aklŲŲtarpe pasitaikanti negalia yra judŲjimo organŲdisfunkcija bei kurtumas (arba nesugebŲjimas priimti garso signalo) (33, 14 p.).

Sutrikusio regŲjimo Ųmogus arba staiga jo netekŲs neturi arba netenka gyvenimo kokybŲs dŲl ~~D~~ŲiriŲprieŲasŲ iŲŲ dŲl judŲjimo apribojimo, dŲl gyvenamosios arba vieŲosios aplinkos nepritaikymo, neturi arba netenka darbo vietos, neturi sŲygŲ dirbti pagal specialybŲ, studijuoti norimŲ specialybŲ, turi psichologiniŲ problemŲ Ųeimoje, negali aktyviai dalyvauti visuomenŲs gyvenime.

IŲ viso Lietuvoje sutrikus~~D~~ŲgŲjimŲturi apie 9 tŲ kst. vaikŲir suaugusiŲŲ

- 1 tŲ kst. - vaikŲ
- 8 tŲ kst. - suaugusiŲŲ
- 1 tŲ kst. - ŲmoniŲvisai nemato;
- tŲ kst. Ų beveik visai nemato ir turi didel~~D~~ŲgŲjimo sutrikimŲ(17, 3 p.).

tu daug apakimŲatsitinka susirgus cukriniu diabetu. Regos sutrikimai, kurie trukdo normaliai vystytis, varankiŲgai gyventi. RegŲjimo bŲklŲ charakterizuoja du reikšminiai rodikliai. RegŲjimo aŲtrumas ir akiplotis. RegŲjimo aŲtrumas yra erdvinis akiŲ jautrumas, matuojamas minimaliu kampiniu atstumu tarp dviejŲtaŲkŲ kuriam esant tie taŲkai suvokiami atskirai. Akiplotis yra erdvŲs dalis, suvokiama nejudant galvai ir akims. Regos sutrikimai skirstomi pagal aŲtrumo bei akiplotŲ io bŲklŲ:

1. Normalus regŲjimas.
2. SilpnaregystŲ (0,1 ĩ 0,005).
3. Aklumas (0,01 ĩ 0,04).
4. Kiti regŲjimo sutrikimai (2, 23 p.).

DŲgniausios regos sutikimŲprieŲastys:

- AkiŲligos (pvz. glaukoma, tinklainŲs atŲokimas).
- Galvos smegenŲligos (augliai).
- Katarakta.
- Ųgimtas aklumas.

IŲ viso Lietuvoje sutrikusDŲregŲjimŲturi apie 9 tŲ kstanŲiai vaikŲir suaugusiŲŲ

OS NEGALIA INTEGRACIJA VISUOMENĖJE ĖGOMIS

mŲ jŲveiklŲyra paraŲs aklaŲis socialiniŲmokslŲdaktaras
V. ToloŲka.

Pastaraisiais metais aktyviai pradŲjo reikŲtis A. Valenta, iŲleidŲs dvi publicistines knygas

ŲNoriu tapti gyvenimo dalininkuŲ, V. 2003, ISBN 9986-9107-7-3 ir ŲAklumas istorijoje ir
Ųgandienos pasaulyjeŲ, V. 2006, ISBN 978-9955-742-00-5.

Integracija (lot. integratio Ų atnaujinimas, atstatymas). SistemŲ teorijos sŲvoka, reikŲianti
atskirŲ daliŲ ar elementŲ susiejimo DŲzenŲ sistemŲ ar visumŲ procesŲ ar jo rezultatŲ Tai
aiŲkinama VisuotinŲje LietuviŲ enciklopedijoje (T. 8, 156 psl., 2005 m.)

Integracija (lot. integer Ų pilnas) Ų tai bet kuris visuomeninis, politinis ar
Ųkinis vienijimo veiksmas, taip pat ir bet kuris naujai laimŲtos teritorijos ar **naujai
iŲkilusio visuomenŲs sluoksniu darnus vidinis jungimasis Ų visumŲ**. Pirmasis
sociologiŲkai integracijos terminŲvartojo A. Schaffle atskirŲ individŲ ar grupiŲ socialinio
suartŲjimo prasme (LietuviŲ Enciklopedija, USA, 1956, 159 p.). **DaŲnai integracijos
terminas vartojamas ir tautinŲs maŲumos ar emigrantŲ Ųsijungimo Ų kraŲto gyvenimo
prasme** tai aiŲkinama LietuviŲ Enciklopedijoje (9 t., p. 13, 1956 m.). Mums yra
aktualiausia Ų socialinŲ integracija.

Iki XVIII amŲiaus pabaigos aklŲŲlavinimu ir Ųvietimu, iŲskyrus pavienius atvejus, beveik
nesidomŲta. Pirmasis pasaulyje aklŲŲinstitutas DŲŲrtas 1784 metais (33, p. 18-19).

Lietuvoje organizuotas aklŲŲ sŲŲdis prasidŲjo treŲ iame praŲjusio amŲiaus deŲimtmetyje.
Po Pirmojo pasaulinio karo Lietuvai atgavus nepriklausomybŲ, aklaŲiais pradŲta domŲtis
praŲjus keletui metŲ 1926 metais DŲŲko pirmasis aklŲŲ suvaŲiavimas, jo metu buvo
DŲŲigta pirmoji neregistruota organizacija Ų LASS, kuri jau 80 metŲ sŲkmingai gyvuoja,
burdama akluosius ir silpnaregius bendrai veiklai ir gindama jŲ interesus, padeda
Vyriausybei vykdyti socialinŲ politikŲs sutrikusio regŲjimo asmenims.

Vis daugiau ir daugiau mokslininkŲ su neDŲŲliaisiais dirbanŲ iŲ socialiniŲ darbuotojŲ ir
specialiŲŲ pedagogŲ sutaria, kad integracija yra daugiau nei socialinis reikŲkinys, ji yra
filosofija. Pritaikius ŲŲfilosofijŲ realybei, integracija reikŲia procesŲ kurio metu bŲtinas
bendradarbiavimas, lankstumas, daugelio tarnybŲ ir institucijŲ sŲveika (44, 20 p.).

Lietuvos Respublikos neDŲŲliŲŲ socialinŲs integracijos DŲŲtymas V.2005 (31, p.4)
yra vienas svarbiausiŲ neDŲŲliŲŲ teisės reglamentuojanŲ iŲaktŲ todŲl svarbu yra Ųinoti, kas
sudaro neDŲŲliŲŲ ŲmoniŲ (tarp jŲ ir sutrikusio regŲjimo ŲmoniŲ) socialinŲs integracijos
sistemŲbei paminŲti institucijŲveiklŲsocialinŲs integracijos DŲŲvandinimo procese.

NeDŲŲliŲŲ integracijos sistemŲ Lietuvoje sudaro: medicininŲs, profesinŲs ir socialinŲs
reabilitacijos paslaugŲ teikimas, specialiŲŲ poreikiŲ tenkinimas specialiosios pagalbos
priemonŲmis, neDŲŲliŲŲ uŲgimtumo rŲmimas, socialinŲs paramos teikimas, socialinio
draudimo fondo pensijŲ iŲmokŲskyrimas ir mokŲjimas, ugdymo paslaugŲteikimas, lygiŲ
galimybiŲ dalyvauti kultŲros, sporto ir kitose visuomenŲs gyvenimo srityse uŲtikrinimas
(32, 1 p.).

integracijos Dėtymas (31, p. 6) pagrDėtas nauju požiūriu DZ
jo Dėtymo akcentas yra naujai Dėrtinama ėmogaus negalia
NeDėlus ėmogus gali rinktis, kNjis nori ir sugeba daryti, o
visuomenas pareiga j padėti jam tai padaryti. Tapo nevertotinos sNvokos ĀnvalidasN,
ĀnvalidumasN, vartotinos ĩ ĀneDėlusisN, ĀneDėlumo lygisN, Ādarbingumo lygisN.

Vaikams iki 18 metŲbus nustatomas neDėlumo lygis, kuris skirstomas Dėis lygius pagal
negalios sunkumN sunkŲ, vidutinDė lengvN Vienas svarbiausiŲdalykŲkiekvienam vaikui
ĩ tai, kad jis turėtŲpaĳias geriausias sNygias ir galimybes vystytis ir mokytis. Todėl
nustatant neDėlumNbus vertinama ne tik vaiko sveikatos bŲklė, bet ir galimybė bŲti
ugdomam, savarankiĳkumas kasdieninėje aplinkoje, aplinkos veiksnioDėka ir kiti svarbŲs
aspektai.

įstatyme numatyta, kad darbingumo lygis nustatomas asmenims nuo 18 metŲiki senatvės
pensijos. Jame akcentuojama ne tai, kiek darbingumo ėmogus yra praradęs, o tai, kiek jo
yra iĳlikę. Darbingumo lygis yra nustatomas, Dėrtinus ėmogaus sveikatos bŲklę, kartu
Dėrtinant jo sugebėjimus, susijusius su galimybė:

- atlikti turimos kvalifikacijos darbus;
- Dėgyti naujNkvalifikacijN
- dirbti darbus, nereikalaujanĳius profesinės kvalifikacijos.

Darbingumo lygis yra nustatomas panaudojus visas galimas medicinines ir profesines
reabilitacijos bei specialiosios pagalbos priemones.

Darbingumas yra vertinamas procentais:

- jei asmeniui bus nustatyta 0 ĩ 25 proc. darbingumo, asmuo bus laikomas nedarbingu;
- jei asmeniui bus nustatyta 30 ĩ 55 proc. darbingumo, asmuo bus laikomas iĳ dalies darbingu;
- jei asmeniui bus nustatyta 60 ĩ 100 proc. darbingumo, asmuo bus laikomas darbingu.

Ėmonėms, sulaukusiems senatvės pensijos, darbingumo lygis nenustatomas, taĳiau jie
nepraranda teisės DėspecialiŲŲporeikiŲtenkinimN

Iki ĳio Dėtymo priėmimo specialieji poreikiai buvo tenkinami, taĳiau nebuvo sukurta
vieninga jŲteikimo sistema. Naujasis socialinės integracijos Dėtymas suteikia ėmonėms
su negalia platesnes specialiŲŲporeikiŲtenkinimo galimybes.

Uĳtikrinant lygias visŲneDėliŲŲteises ir galimybes Dėiriose gyvenimo srityse, specialieji
poreikiai yra nustatomi ir tenkinami visiems ėmonėms, nepriklausomai nuo jŲamĳiaus,
darbingumo ar neDėlumo lygio.

ir tenkinimas apima dvi sritis: darbinį veiklų ugdymą ir mokymą. Specialiesiems poreikiams tenkinti numatytos kelių

- Techninės pagalbos priemonės. Tai kompensacinė technika, specialūs baldai, dirbti pagalbiniai prietaisai (skaitymo, rašymo, telefono ryšio priemonės ir kt.);
- Finansinės pagalbos priemonės. Tai ne pensijos, o tikslinės išmokos iš socialinės piniginių parama, tikslinės kompensacijos ir išmokos bei lengvatos;
- Socialinės paslaugos iš stacionarios, bendruomeninės, pagalbos namuose, slaugos ir kt.(32).

Pagal LR neįgalumo socialinės integracijos įstatymą (V. 2005) (31, p.9) neįgalumo socialinę integraciją įgyvendina šios institucijos:

- Valstybinės: Lietuvos Respublikos Vyriausybė, ministerijos, apskrityje viršūninkai, savivaldybių institucijos, Lietuvos neįgalumo reikalų taryba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės;
- Visuomeninės neįgalumo organizacijos;
- Kitos organizacijos (Respublikinė darbo birga prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (SADM), Lietuvos darbo rinkos mokymo taryba (LDMT) prie SADM, Neįgalumo reikalų departamentas prie SADM, Neįgalumo ir darbingumo nustatymo taryba (NDNT) prie SADM, Ginčų komisija prie SADM.

Lietuvoje ir pačiu neįgalumo ir ugsienio ekspertų vertinimu, yra sukurta pakankamai aukšto lygio medicininės reabilitacijos sistema. Tai reiškia, kad netekusiam regėjimo žmogui ne tik bus suteikta pirmoji pagalba, jis bus ne tik gydomas, bet ir iš dalies reabilituojamas. Tačiau grįžęs namo žmogus lieka vienas su savo negalia. Todėl medicininės reabilitacijos tampa socialine reabilitacija.

Pagrindinės neįgalumo socialinę integraciją įgyvendinančios institucijos yra šios:

- Lietuvos Respublikos Vyriausybė koordinuoja ir įgyvendina neįgalumo socialinės integracijos sistemą tvirtina ilgalaikės valstybinės neįgalumo socialinės integracijos programas ir strategijas;
- Ministerijos pagal savo kompetenciją rengia ir teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybei siūlymus, įstatymus ir kitus teisės aktų projektus dėl neįgalumo socialinės integracijos sistemos tobulinimo ir organizuoja neįgalumo socialinės integracijos sistemas įgyvendinimą;
- Apskartyje viršūninkai kartu su apskrities savivaldybių institucijomis rengia ir įgyvendina apskrities neįgalumo socialinės integracijos programas, atsako už socialinių paslaugų išigų teikimą specialias socialines paslaugas neįgaliesiems, veiklos užtikrinimą

s rengia ir ~~D~~žvendi savivaldybės ne~~D~~žli~~Č~~ socialinėse
atsako už ne~~D~~žli~~Č~~ specialiojo poreikio tenkinimą teikiant
socialines paslaugas, s~~N~~yg~~Ų~~ ne~~D~~žliesiems integruotis DZ
bendruomenės sudarymą bendradarbiavimą su ne~~D~~žli~~Č~~ visuomeninėmis
organizacijomis;

- Ne~~D~~žli~~Č~~ reikalauja departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos padeda Lietuvos Respublikos Vyriausybei koordinuoti ir ~~D~~žvendi ne~~D~~žli~~Č~~ socialinėse integracijos sistemą koordinuoja ir ~~D~~žvendi Nacionalinį gmonio su negalia socialinėse integracijos programą kitas ne~~D~~žli~~Č~~ socialinėse integracijos priemonės, atlieka kitas teisės aktų jai pavestas funkcijas;
- Visuomeninėse ne~~D~~žli~~Č~~ organizacijose atstovauja ne~~D~~žli~~Č~~ interesams bei padeda ~~D~~žvendi ne~~D~~žli~~Č~~ socialinėse integracijos priemonės: organizuoja socialinio paslaugų teikimą ne~~D~~žliesiems, ne~~D~~žli~~Č~~ poilsDžportų turizmą kultūrinę veiklą tarptautinDžbendradarbiavimą. Organizuodamos savo veiklą visuomeninėse ne~~D~~žli~~Č~~ organizacijose bendradarbiauja su valstybės ir savivaldybių institucijomis, BZigomis, gali gauti g~~Ų~~ institucijų ir BZig~~Ų~~ finansinį paramą(32).

Čiuo metu Lietuvoje yra per de~~Ų~~imt DZirių organizacijų ir BZigų, kurios rūpinasi sutrikusio regėjimo asmenimis bei atskira kuria nors j~~Ų~~ gyvenimo bei veiklos sritimi.

Visose civilizuotose galyse gias ir kitas dėl g~~Ų~~mogaus regėjimo negalios kylančias problemas padeda spręsti visuomeninės (nevyriausybines) ak~~Ų~~ organizacijos. Ak~~Ų~~ organizacija neperima valstybės funkcijų sprendžiant minėtas problemas, bet atlieka patarėjus, partnerės, neregio interesų gynėjus vaidmenDZ

2.1. Reabilitacija bendruomenės jėgomis

Bendruomenės samprata. Nėdienos visuomenės akimi bene reik~~Ų~~mingiausias bendruomenės privalumas yra tai, kad bendruomenėje g~~Ų~~mogus i~~Ų~~gyvena gyvenimo vertę, prasmę, nes jis jaučiasi reikalingas, vienintelis, nepakartojamas. G~~Ų~~ labai svarbi~~Ų~~ jausenų suteikia g~~Ų~~ima, ta~~Ų~~iau ji ne visada gali tai suteikti, o ne~~D~~žliam g~~Ų~~mogui i~~Ų~~ juo labiau, nes neturi resursų suteikti dar ir vis~~Ų~~ DZanomų pagalbą. Bendruomenėje klostosi artimi santykiai. Gmonės daugiau ar mažiau pag~~B~~ vienas kitą suvokia j~~Ų~~ viet~~Ų~~ bendruomenėje, BZaizduoja j~~Ų~~ vaidmenis. (7)

Bendruomenė ugdo altruizmą draugiškumą u~~Ų~~guojaut~~Ų~~ artimam, pareigingumą Gyvenimas, dalyvavimas bendruomenės gyvenime reigkia nuolatinDžvasinDžygdZu jos nariais, nes visada yra minimalus g~~Ų~~nojimas apie vienas kitą ir vienoks ar kitoks kito problemų supratimas. Bendruomenėje, jei ji pakankamai integrali, egzistuoja viena pagrindinė vertybių skalė, vienas pagrindinis pasaulėg~~Ų~~ros modelis.

su daugybe bendruomenės bendrijų. Tai etninio krašto arba
nacionalinio gyventojai, profesinės bendrijos ir sąjungos, religinės ir
politinės partijos, laisvalaikio interesų grupės ir kt.

Diskusinis klausimas, ar korektiška vartoti bendruomenės sąvoką visuomenės bendruomenėms, kurios gana esmingai skiriasi nuo klasikinių istorinių bendruomenių. Dar labiau diskutuotinas klausimas, ar bendruomenės sąvoka naudotina visoms bendruomenėms apibūdinti. Tautos, religinės bendrijos turi labai svarbių bendruomenės bruožų: dvasinio panašumo, artimumo, moralinės vienovės ypatumų. Išskyla reikalingumas apibrėžti bendruomenės ir bendrijos sąvokas. Gėlovičius atskyrimo reikšmę dar XIX amžiuje įgėlė vokiečių sociologas Ferdinandas Tönnies, visuomenėje išskyrė skirtingas socialines organizacijos formas. Jis išskyrė Gemeinschaft ir Gesellschaft. Gemeinschaft vertimas iš vokiečių kalbos reiškia bendruomenę, moralinę vienovę, intymumą bei giminingumą. Bendruomenei svarbios panašios vertybės, vienodas požiūris ir tikslai, atsidavimas bendruomenei, asmeninio intereso aukojimas bendruomenei (14, 14 ir 15 p.).

Bendrija arba Gesellschaft, pagal Tönnies, yra žmonės, susieti galutiniais santykiais, kurie dažniausiai savanoriški, tačiau vienusi. Bendrijos kuriasi racionalių savanaudiškumo pagrindų. Jos nariai turi bendras problemas, bendrus interesus, bet jiems vienyti nebūtinai vienoda pasaulėžiūra. Bendrijoje yra svarbu, kad būtų vieningumas tais klausimais, kuriems spręsti bendrija yra sukurama (7).

Sutrikusio regėjimo žmogaus dalyvavimas visuomenės gyvenime visada yra suvaržytas, jei jis negauna tinkamos pagalbos, leidžiančios pasinaudoti socialinio, kultūrinio ir politinio gyvenimo teikiamomis galimybėmis bei pačiam dalyvauti priimant sprendimus.

Aklųjų bendruomenės veikia visuose Lietuvos didžiuosiuose miestuose bei rajonų centruose. Jos yra susibūrusios ne tik pagal narių gyvenamąją vietą, bet ir pagal interesus, darbų pomėgius. Šios bendruomenės yra atviros visuomenei, jos bendradarbiauja su kitomis neakaliųjų bei pagyvenusių žmonių bendruomenėmis, drauge ar pavieniui kurdamos bendruomenių namus. Neretai bendruomenių centrui, dar sutrikusio regėjimo žmonių iniciatyva, tampa visos bendruomenės, ne tik aklių traukos centru (23).

Su bendruomenės sąvoka artimai siejasi dar dvi sąvokos: socialumas ir pilietiškumas. Socialumo sąvoka neabejotinai yra pati bendriausia sąvoka, apimanči bet kokio žmogaus santykius su kitu žmogumi, grupe, visuomenės dalimi, visa žmonija, kultūra. Tačiau bendruomenėje yra ugdomas pilietiškumas, kuris yra būtina sąlyga, kuriant demokratinę visuomenę. Tos visuomenės dalimi yra aklieji ir silpnaregiai (7).

Bendruomeninės reabilitacijos samprata. UNESCO uždavymu reabilitacijos specialistas B. J. O'Toole parengė vadovėlį apie reabilitaciją bendruomenės sąlygomis. Autorius nurodo, jog jo dėstomos idėjos nebūtinai rodo UNESCO požiūrį. Tačiau pagrindinė idėja išdėstymo linija atspindi PSO ir UNESCO poziciją reabilitacijos klausimais. Reabilitacija bendruomenės sąlygomis yra institucinės reabilitacijos alternatyva.

specialaus ugdymo ir reabilitacijos decentralizavimo bei decentralizuojant pagalbinę neįgaliesiems, galima pasiekti tokio tikslo, koks jis yra išmanomas (5),

Či veikla Lietuvoje, kaip jau buvo minėta aukščiau, vyksta, įtvirtindama Socialinės integracijos principus, įgyvendintus 2005 metais.

Tarptautinė reabilitacijos sąjunga dar 1969 metais pirmą kartą išreiškė nuomonę, kad institucinė reabilitacijos modelio. Ekspertai atkreipė dėmesį į didelius židinius ir realiai prieinamos pagalbos neatitikimą ir pabrėžė, kad šios spragos negalima užpildyti tolesniu esančių tarnybų plėtojimu. Suvokta būtinybė įgyti naujų pagalbos būdų paprastesnių reabilitacijos metodų, kurie būtų labiau išplėsti reabilitacinę pagalbinę didesniame asmenų skaičiui, panaudojant tikrai prieinamus išteklius (5, 52 p.).

PSO rekomendavo teikti pagalbinę neįgaliesiems asmenims ir ugdyti juos bendruomenės sąlygomis. Nors ši organizacija labai propaguoja reabilitaciją visuomenės sąlygomis, yra būtinai nubraižyti reabilitacijos sėkmes ribas, PSO ekspertai pateikia tokios reabilitacijos apibūdinimą. Reabilitacija – tai kompleksinė ir koordinuota medicininė, pedagoginė ir darbo priemonių panaudojimas kiek galima stipresniu būdu funkcinio sugebėjimo išlavimui ir atstatymui (5).

Reabilitacijos bendruomenės sąlygomis tikslas yra demistifikuoti reabilitacijos procesą ir grąžinti atsakomybę individui, šeimai ir bendruomenei. Šio metodo reabilitacija yra supaprastinta, panaudoja egzistuojančias organizacijas, infrastruktūrą pagalbai teikti. Į reabilitacijos proceso planavimą apima įvairius techninius priemonius ir programas. Žmonėms turi būti suteikta visuomenė. Akcentuojamos savanorių ugdymas ir židinių bendruomeninė veikla.

Jei bendruomenė tampa atsakomybės už savo neįgaliojo narių reabilitaciją, tai šis procesas galima pavadinti reabilitacija bendruomenės sąlygomis. (5, 60 p.)

Aklieji ir silpnaregiai, kaip ir regintieji, yra valstybės piliečiai, kaip jau buvo minėta, pagal valstybės galimybes gauna medicininės, socialinės ir kitokios paslaugas. Bet regėjimo neturinčiam žmogui iškyla daug papildomų problemų sugebėjimas savarankiškai vaikščioti ir orientotis, reikalingos informacijos gavimas, kompensacinės technikos gavimas, kuri nors iš dalies gali kompensuoti aklumą.

Visuose civilizuotuose kraštuose židinių dalyviams negalios kylančios problemos padeda spręsti visuomeninės aklųjų organizacijos. Aklųjų organizacija atlieka neregių interesų gynėjų vaidmenį. Per visus veiklos metus ši aklųjų bendruomenė yra sukaupusi didelį patirties darbo su neregiais ir silpnaregiais, patirties židiniuose aklųjų ugdymo, reabilitacijos, užimtumo, gyvavimo, integracijos visuomenės srityse.

LASS buvo įkurta 1926 metais aklųjų bendruomenės plėtrai vykdyti. Ji yra savarankiška, savanoriška, visuomeninė savipagalbos organizacija, sukurta burti regėjimo negaliūnų turinčių žmonių bendrai veiklai, atstovauti jų interesams ir jų teisams ginti. Visa šios organizacijos veikla yra nukreipta regėjimo negaliūnų labui ir gerovei. (25)

Ūs ūnŭga savo veiklŅ grindŭia Lietuvos Respublikos ūu, VisuomeniniŲ organizacijŲ Dŭtymu, kitais Lietuvos ūŭtyminiaiis aktais bei LASS Dŭtais. LASS veikla yra vykdoma visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje (25, 1 p.)

LASS sudaro 5 regionŲ aklŲŲ centrai: Vilniaus ir Alytaus, Kauno ir Marijampolŕs, Klaipŕdos ir ŐiauliŲ, Panevŕžio ir Utenos, ŐiauliŲ ir Tauragŕs. Jos jungia 48 smulkesnes ū rajonŲ miestŲ DŭniŲorganizacijas.

LASS vykdo DŭiriŅ pelno nesiekianŭiŅ veiklŅ jos veikla nukreipta regŕjimo negaliŅ turinŭiŲ ŭmoniŲ labui ir gerovei. Lietuvoje, be LASS, yra ir kitŲ nevyriausybiniŲ organizacijŲ padedanŭiŲ akliesiems ir silpnaregiais integruotis DŭisuomenŅ. LASS koordinuoja tokiŲorganizacijŲveiklŅ jas remia techninŕmis pagalbos priemonŕmis, rengia ir Dŭvzvendina bendras aklŲŲ rehabilitacijos ir integracijos programas. Aklaisiais besirŭpinanŭiis nevyriausybiniŕs organizacijos yra LASS partnerŕs siekiant svarbiausio tikslo ū sudaryti sŭnygas regŕjimo negaliŅ turintiems ŭmonŕms gyventi visavertDŭr pilnakraujDŭyvenimŅ LASS pati yra partnerŕ vykdanŭ NacionalinŅ neDŭzliŲŲ socialinŕs integracijos 2003 ū 2012 metŲprogramŅ Per ŭŅnprogramŅLASS prisideda prie bendros, valstybŕs vykdomos socialinŕs politikos Dŭvzvedinimo.

LASS Dŭrŭti veikia 55 bendruomenŕs centrai: Dŭeigti kartu su kitomis neDŭzliŲŲ organizacijomis, savivaldybŕmis, arba veikia kaip LASS filialai. AklŲŲ Dŭnŕs pertvarkytos Dŭsocialines Dŭznes. Tai daroma, taikantis prie rinkos ekonomikos, kitŲ ŭgandienos aktualijŲ Lietuvos aklŲŲ biblioteka yra pirmoji, kuri pastatyta atklŭrus NepriklausomybŅ. Ji buvo perduota Kultŭros ministerijai. Lietuvos aklŲŲ socialinio ugdymo centras (LASUC), o kartu ir A. Jonyno vidurinŕ mokykla, dabar priklauso respublikos Ővietimo ministerijai. AklŲŲir silpnaregiŲporeikiais rŭpinasi Lietuvos aklŲŲ sporto federacija, NeDŭzliŲŲverslo informacijos centras, Lietuvos aklŲŲmedikŲdraugija, Lietuvos aklŲŲinovacininkŲūnŭga.

Dabartiniu metu, nagrinŕdami LASS veiklŅ sŭnyginai galŕtume joje iŭskirti 3 stambius veiklos sektorius: ū kinŕ veikla, vykdomos Dŭŭrios programos ir per jas regŕjimo negalios ŭmonŕms socialinŕs paslaugos ir veikla, susijusi su Lietuvos Respublikos DŭŭtymŲ Vyriausybŕs nutarimŲ ir kitŲ teisŕs aktŲ gerinimu, siekiant padidinti kiekvieno regŕjimo negalios ŭmogaus pensijŅ iŭmokas, sudaryti jam palankesnes sŭnygas mokytis, dirbti, integruotis DŭisuomenŅ it t.t. (18).

Vienas iŭ pagrindiniŲ LASS veiklos tikslŲ kad aklieji ir silpnaregiai bŭtŲ kaip galima daugiau savarankiŭkesni, maŭiau priklausytŲ nuo kitŲ ŭmoniŲ patys tvarkytŲsi buitDŭz priiminŕtŲsprendimus ir juos DŭvzvendintŲ Tam tarnauja visa aklŲŲrehabilitacijos sistema, LASS kuriama socialiniŲ paslaugŲ infrastruktŭra ū dienos, bendruomeniniai socialiniŲ paslaugŲ ŭgimtumo centrai. Ypaŭ didelis dŕmesys skiriamas ŭmonŕms, kurie kŅtik apako ir jauŭiasi labai pŕgeidŭjami (23).

Reabilitacijos terminŅ reikia suprasti, kaip priemoniŲ visumŅ padedanŭiŅ sutrikusio regŕjimo asmenDŭz sudaryti kiek galima savarankiŭkesnDŭrŭginti jDŭŭtyvŲ gyvenimŅ

darbuotojai netekusiu regėjimo ėmogumi pradeda rĩ pintis Dirba specialistŖ komanda: reabilitatorius, psichologas, tojas. Psichologas padeda DŽikti tokiais atvejais paprastai ajĩn ir apatijĩn nusivylimĩn gyvenimu, nenorĩn nieko daryti. nĩs ėmogus patenka DŽeabilitacijos centrĩn Daĩniausiai DŽ Ŗ socialinio ugdymo centrĩn kur su juo dirba patyrĩn neregys mokomas mobilumo, orientacijos erdvĩje, buities s regėjimo reikia visko mokytis ig naujo ĩ susitvarkyti butĩn gDŽprigĩrĩrĩti save. Neregys yra mokomas vaikĩi ioti su skaityti ir raĩyti Brailio raĩtu. Toks netekusiŖ regėjimo cijos modelis egzistuoja daugelyje ėaliŖ

- LASS socialiniai darbuotojai konsultuoja neregius ir jŲ ėimos narius klausimais, susijusiais su jŲ negalia, jŲ kaip pilieŲ iŲteisiŲ įgyvendinimu;
- LASS padeda aprŲpinti specialiomis techninŲs pagalbos priemonŲmis: laikrodġiais, garsinŲmis knygomis skaityti pritaikytais magnetofonais bei kompaktiniŲ plokġteliŲ grotuvais, kompiuterine technika, didinimo stiklais, baltosiomis lazdelŲmis ir kt. ĢŲ funkcijŲ nuo 2007 metŲ perima valstybŲ, taŲiau dar galutinai nesusiformavus tradicijoms, jŲ vykdo LASS;
- LASS remia akluosius ir silpnaregius, siekianŲius DŲgyti specialybŲ, padeda aprŲpinti mokslui reikalingomis priemonŲmis;
- LASS tarpininkauja regŲjimo negaliŲn turinŲius ġmones dirbinant atviroje visuomenŲje, konsultuoja darbdavius ir neregius, apie valstybŲs teikiamas lengvatas DŲsigiant ir iġlaikant darbo vietŲsutrikusio regŲjimo ġmogui;
- LASS galioja nuostata: informaciniŲ technologijŲ galimybŲmis, kuriomis naudojasi regintis ġmogus, gali pasinaudoti ir neregys ar silpnaregis. Organizacija nuo 2003 metŲ vykdo programŲ ŠkaitmeninŲ knyga neregiamsŲ, inicijavo lietuviŲ kalbos sintezatoriaus sukŲrimŲn sukurtą kalbos sintezŲs programa mobiliesiems telefonams;
- LASS rŲpinasi, kad sutrikusio regŲjimo ġmogui bŲtŲpritaikyta fizinŲ aplinka. Gerai sutvarkyta fizinŲ aplinka didina akliŲŲir silpnaregiŲsavarankiġkumŲn aktyvumŲn sudaro sŲnygas gyventi pilnakraujDŲ gyvenimŲn
- LASS DŲziriais bŲdais remia ir skatina regŲjimo negaliŲn turinŲiŲ vaikŲ ugdymŲn Neregiai sŲkmingai integruotis DŲgyvenimŲngali tik turŲdami gerŲn iġsilavinimŲn DŲgijŲ paklausinŲ specialybŲ, nuolat tobulindami profesinius iġdŲgius;
- KultŲrinŲ akliŲŲ integracijŲn LASS vykdo dviem svarbiausiomis kryptimis: skatindama ir remdama profesionalŲDŲzenŲn bei teikdama sociokultŲrines paslaugas ir skatindama meno mŲgŲjŲsaviraiġkŲn

klieji ir silpnaregiai dël savo negalios nejaustõ socialinõs atskirties. Sõjunga, siekdama maõinti socialinõ atskirtõ kartu su apskriõ iõ administracijomis, miestõ savivaldybõmis rengia bendras programas, organizuoja globõnõ paramõsavo nariams. Nuo 1997 metõ drauge su savivaldybõmis, bendruomenõmis pradõjo kurti bendruomeniõ socialiniõ paslaugõ dienos centrus. 55 LASS steigtuose centruose õmonõs gauna reikalingus konsultavimo, dokumentõ tvarkymo, asmens higienos, buities, medicinos, transporto ir kitas paslaugas. LASS tikslas, kad socialinõs paslaugos neregiamas bõtõ vienodai prieinamos ir didõiuosiuose miestuose, ir nedideliuose miesteliuose, kaimuose. Bendruomeniniai socialiniõ paslaugõ centrai drauge su miestõ ir rajonõ savivaldybõmis kuria ir vykdo dõzius neregõ integracijos dõsuomenõ projektus, teikia sociokultõrines paslaugas: veikia meno saviraiõkos bõreliai, amatõ bei pomõgiõ klubai. LASS vadovaujasi nuostata, kad netekõs regõjimo õmogus kuo daugiau rehabilitaciniõ paslaugõ gautõ savo gyvenamoje vietovõje, kad ir po traumos ar ligos, kuri tapo negalios prieõastimi, jis liktõaktyvus savo bendruomenõs narys (20).

2.2. Aplinkos ir transporto pritaikymas

Pastaruoju metu õmonõs su negalia integruojantis dõlaõiõõõ visuomenõ, vis labiau stengiamasi kasdieninio gyvenimo aplinkõ pritaikyti jõ poreikiams. Pateiksiu tik gatvõs ir aplinkos, õaligatviõ sankryõõ põslõõõ perõõõ laiptõ gatviõ apõvietimo, neintensyvaus eismo zonos, autobusõ stotelõs ir visuomeniniõ pastatõ (laiptõ) pritaikymõ LASS nariams (15, 6 iõ 12 p.).

Gatvõ ir aplinka. Daugelis aklõõ gyvena vieni arba jõ partneris taip pat yra aklasis arba silpnaregis, jie privalo patys nueiti reikiamus jiems atstumus, pasinaudoti tiflopriemonõmis: baltõõ lazdele, õunimi vedliu, ar elektronine orientavimosi sistema. Kiekvienas asmuo nori bõti nepriklausomas ir savarankiõkas. Aklieji dõõõa orientavimosi, mobilumo dõõõõõ pasinaudodami likusiais jutimais.

Orientavimasis. Pasikliaudami klausu, dõõrtindamas jis nustato, ar jis artõja prie namo, ar nuo jo tolsta. Pagal savo keliamus garsus, aklasis gali orientuotis tik keliõ metrõ atstumu, o pagal svetimus õ maõnõ praeiviõ ir kitokius õ gali orientuotis didesniais atstumais. Nepaisant silpnesnõs klausos ir vyresnio amõiaus aklieji bei silpnaregiai gali sõkmingai dalyvauti orientacijos ir mobilumo uõõiõmimuose. Pagrindiniai ir garsiausi õaltiniai gatvõs aplinkoje yra max 2000 Hz., tai õemesnieji garsai, kuriuos girdi õmogaus ausis. Su baltõõa

klī tīs, laiptus ir kt. ir apsisaugoti nuo susidīrimŲ smī giŲ turintys objektai, pvz. ėviestuvai, laipteliai nebī tinai gali orientavimosi objektais iegkant lā žmo DžamŲ arba pāsl iŲ Ų takelio. Aklieji ir silpnaregiai, eidami keliu, stengiasi orientuotis pagal garsus ir eiti lygiagrečiai namŲ frontui. Įspājamieji pavirėiai (reljefinās dangos) ir signalizatoriai su akustiniais vienareikėmiais signalais prie ėviesoforŲ gali labai padāti orientuotis gatvėje.

Kasdien tamsiu paros metu ir esant blogam matomumui daugelis silpnaregiŲ praktiėkai tampa aklaais. Įg atlikto darbo įėaiėkā jo, kad asmenŲ kuriŲ regā jimo laukas 0,2, orientacija priklauso nuo regā jimo lauko defektŲ dydėio ir padāties. Silpnaregiai gali padāti geras apėvietimas, kontrastingos spalvos. Pagal tyrimŲ duomenis, silpnaregiai geriau pamato pozityvŲ kontrastŲ (ėviesŲ objektŲ tamsiame fone), nei negatyvŲ (tamsŲ objektŲ ėviesiame fone).

Stendai, įėkabos silpnaregiai bus ryėkios tokiŲ spalvŲ baltas juodame fone, baltas raudoname fone. Silpnaregiai, ypač su ribotu regā jimo lauku, sunku Džrtinti atstumŲ ir gatvėje tykančius pavojus. Silpnaregiai optimaliai mato, kai objektas juodas, o fonas ġalias arba violetinis.

Šaligatviai. Projektuojant naujus ġaligatvius, reikia atsiėvelgti Džekvienos asmenŲ grupās poreikius. Akklajam reikia takelio, kurio plotis bī tŲ ġmogaus kī no plo įio ir papildomai DZ abi puses dar po 6 ė 10 cm, kad jis galātŲ laisvai eiti su baltŲ lazdele. Takelio plotis akklajam turātŲ bī ti 80 ė 90 cm. Akklajam su ġunimi vedliu reikia platesnio ė 1,2 m plo įio takelio. Platī s ġaligatviai, pvz. prie parduotuviŲ akkliesiems nāra gerai, nes daėnai įia DZ laukŲ ġnėėami reklaminiai stendai, arba prekystaliai, ir jie tampa nenumatytomis klī timis akklŲ kelyje.

Šaligatvio kraėtas. Kad bī tŲ lengviau orientuotis neuėstatytose teritorijose, reikātŲ tako plotDž abiejŲ pusiŲ pāėymāti apie 3 cm aukėio borteliu arba judā jimo zonas atskirti skirtingos faktūros taktiliėkai pajuntama danga. TakŲ danga gali bī ti įė betoniniŲ plokėiŲ granito, bitumo ir kt., o kraėtai įė maėŲ plyteliŲ mozaikiniŲ akmenukŲ arba betoniniŲ borteliŲ

Vā žiuojamosios dalies atėkyrimas. Vā žiuojamŲ dalidžalima atskirti 60 cm ir platesne ġaliŲ juosta. Tarp vā žiuojamosios dalies ir ġaligatvio turi bī ti aukėiŲ skirtumas. Bortelio aukėis turi bī ti ne ġemesnis kaip 3 cm, kad aklieji dar juos galātŲ pajusti su baltŲ lazdele. Ģaligatvis ir dvirał iŲ takelis turi bī ti atskirtas gerai juntamos faktūros ne siauresne kaip 50 ė 60 cm juosta, kuri gali Džkigi ir DžaligatvDž Džvirał iŲ takelDž akkliesiems bī tŲ naudinga, kad ġaligatvis ar dvirał iŲ takas bī tŲ ġiek tiek pasvirŲs ir vienoje pusėje bī tŲ griovelis, kuris padātŲ orientuotis akkliesiems, taip pat juo galātŲ nutekāti lietaus vanduo. Silpnaregiai ġaligatvio ir dvirał iŲ tako skiriamoji linija turātŲ bī ti kontrastinga, kontrastas tarp linijos ir tako dangos turi bī ti apie 0,4.

Pėėėiuų pėėėjos. Akkliesiems reikia Džngti Džžā jamosius pavirėius, 1 m ilgio ir plo įio per visŲ pėėėjŲ Tarp minimalaus 3 cm aukėio bortelio ir Džžā jamojo pavirėiaus turi bī ti 30 cm atstumas. Ģis atstumas reikalingas, kad aklieji su lazdele surastŲ gatvās ir ġaligatvio skiriamŲ Džžā jŲ Silpnaregiai kraėtas turātŲ bī ti nudaėytas ryėkia spalva.

urāt bti dngti ājimo kryptimi, likus 30 cm iki aukglio
otDZekomenduojamas Džajamojo pavirgiaus plotis apie 90
uri bti lengvai pajuntami baltja lazdele ir kojomis.
Silpnaregiams kontrastas tarp dangos spalvos ir Džajamojo pavirgiaus spalvos turi bti 0,4.
Laiptai turi bti tiesi, negali bti sukti. Laipto aukgis turi bti 14 - 16 cm, plotis 32 cm.
Kas deimt laipteliu turi bti dngta laiptu aikgtel. Laiptu aikgtelase turi bti
nenutrĩkstantys turaklai, kurie 30 cm igiskiria ug laiptu ir yra uglenkti Džapaiñ Laiptai
neturi bti platesni 2,5 m. Platesniu laiptu viduryje taip pat turi bti turaklas. Jeigu yra
daugiau nei trys laipteliai, tai pirmir paskutinDžiptelDžikia pagymati apie 5 cm ploio
gviesia juosta. Geriau, kai laiptai yra tamsesni. Tamsiñjuostñant gviesiu laiptu(negatyvus
kontrastas) geriau mato silpnaregiai (15, 28 i 30 p.).

Gatvių apšvietimas. Vaiguojamosios dalys turi bti apgvistos su gviestuvais ant aukgtu
stovu. Horizontalus apgvietimas galigatviuose turi bti mažiausiai 5 lx. Btu gerai, kad
baltoji lazdel btu apvyniota su gviesñatspindinlia folija. Tokiñlazdñgreiau pamatytu
vairuotojai. Silpnaregiui labai svarbus tinkamas galigatvio apgvietimas tamsiu paros metu.
Ant Džiriu stendu apgvietimo stulpu turat bti gviesñatspindinlio juosto, kad juos
tamsiu paros metu geriau pamatytu silpnaregiai. Juostos turat bti apie 10 cm ploio,
nubrãgtos 1,3 i 1,6 m aukgtyje.

Autobusų stotelės. Stotelas gali bti dngtos tiesiog galigatviuose, jei jie yra ne siauresni
kaip 1,5 m. Stotelaje turi bti Džasti elementai: apsauga nuo kritulu ir vajo, suolas,
gukgliu daga, eismo judajimo tvarkaragtis, apgvietimas. Be gu elementu akliems turi
bti dngti Džajamieji pavirgiai ir pritaikytos trasos. Akliems pritaikyta trasa turat bti
ne siauresnã kaip 30 cm, dngta 60 cm atstumu nuo sustojimo krao per visñsustojimo
ilgDžustojimo pradgia ir pabaiga pagymima Džajamuoju kvadratu, kurio kraoinã ne
trumpesnã kaip 90 cm. Stotelas turi bti gerai apgvistos. Pagrindinase stotelase turat bti
dngta elektroninã keleiviu informavimo sistema, per garsiakalbius informuojanti
keleivius apie transporto eismñ tvarkaraglio pakeitimus ir kt.

Visuomeniniai pastatai ir jų pritaikymas akliems. Durys turi bti 0,9 m ploio ir 2,1 m
aukglio. Durys turi bti be slenkliu. Sukamos, rotacinas arba karuselinas, kurios sukasi
apie savo vertikaliñ agDžakliems netinka. Problemu akliems sudaro sukami krygiai
praajimuose, reguliuojantys klientu srautñ Optimaliausios durys akliems ir kitiems
neDžakliems yra automatiškai Džonus ugsidaranlio ir atsidaranlio durys. Elektra arba
suspaustu oru valdomos durys turat bti slankiojanlio. Stiklinas durys turat bti ig
smi giams atsparaus 1000 N/m2 stiklo. Durorankenos aukgtyje turi bti krygminã rankena.
Stiklñ reikat u papuogi ornamentais, kad silpnaregis jDžgreiau pastebatu Durys turi
atsidaryti Džatalpos vidu Lauko durys turi atsidaryti Džorñ. Rankenos neturat ugsikigti ug
durupavirgiaus.

Laiptai ir eskalatoriai. Rekomenduojamas laipto plotis 28 i 38 cm, rekomenduojamas
laipto aukgis 14 i 19 cm, priimtinausias 16 cm. Akliems ir silpnaregiams netinka
sraigtiniai laiptai, nes laiptelio plotis prie laiptu agies yra siauresnis, o nuo jos tostant
plataja. Ant pirmo ir paskutinio laiptelio turi bti pritvirtinti Džajamieji pavirgiai per visñ
laiptu plotDžkad juos lengva btupajusti kojomis. Silpnaregiams laikotarpio laiptelDžruguje

reikia Džngti 5 cm ploįio kontrastingŦ spalvŦ DžjamŦDZ spalva ir ġviesi kontrastinga juosta. (15, 45 ė 48 p.)

riaus, ġaldytuvo, ventiliatoriaus, lifto, kambarinio fontano garsai gali padġti akliems orientuotis aplinkoje. Akliems labai svarbŦ s kalbanį Ŧ ġmoniŦ kalbanį io radijo ir kitokie akustiniai signalai (15, 55 p.).

Aplinkos pritaikymo poreikio reikia 52 LASS LazdijŦrajonu filialo nariams. MŦ sŦ taryba rŦ pinsis, kad bŦ tŦ pritaikyti ġie objektai neDžliesiems: LazdijŦ seniŦ nijos laiptai, prekybos centrai ĄMaximaŦ , ĄCentoŦ ir ĄNorfaŦ bei vaistiniŦ centrai. RŦ pinamġs gatviŦ apġvietimu tamsiu paros metu ir pġsį iŦ ŦperġjŦ ġenkliniu.

2.3. Informacinių komunikacinių technologijų panaudojimas

Visuomenės švietimas. Visuomenġs ġvietimas vertinamas kaip viena svarbiausiŦ veiklos srį Ŧ, kurios tikslas ė nuosekliai formuoti teigiamŦ neregio DžzidDZ visuomenei ir akliems bei silpnareġiams apie LASS veiklŦ jos nariŦ gyvenimŦ raġantis mġnesinis ġurnalas ĄMŦ sŦ ġodisŦ buvo leidġiamas padidintu ġriftu, Brailio raġtu. Jis tai pat buvo garsinamas Džkompaktines plokġteles, jDž buvo galima skaityti internete. Ģurnalas nereginiŦ Ŧ Ŧ raġtu buvo siuntinġjamas ministerijoms, Vyriausybei, savivaldybġms, rŦ pybos skyriams, LASS rajonŦ taryboms ir visoms kitoms LASS Džzonġms ir organizacijoms, bibliotekoms. Ģurnalas siunį iamas DžsienDZ

Atskira leidiniŦ grupġ ė tarptautiniŦ konferencijŦ seminarŦ medġiaga, kuri buvo iġleista ir garsine forma, ir nereginiŦ raġtu. Tai tarptautinġs konferencijos ĄAklumas Džiriose kultŦ roseŦ, tarptautinio seminaro ir meno paġinimo parodos ĄPajuskime gamtŦ drauge su SezanuŦ medġiaga, lieliamosios meno parodos ĄLieliu ė matauŦ katalogas, tarptautinġs konferencijos ĄSkaitmeninġ knyga ir nereginiŦ integracija DžiniŦ visuomenġŦ dokumentai, aklŦ Ŧugdymo centrŦ rengtŦ seminarŦbei konferencijŦ leidiniai.

LASS finansavo tŦstinġ tiflologinġs literatŦ ros leidybos programŦ kurios Džvėdinimu rŦ pinosi LASS patikimas partneris ė Lietuvos aklŦ Ŧ biblioteka. Per pastaruosius keturis metus ji iġleido 66 pavadinimŦ knygas padidintais nereginiŦ Ŧ raġmenimis ir DžiriŦ tifloginiŦ leidiniŦ Brailio raġtu, 50 garsiniŦ Džkompaktinġse plokġtelġse.

Apie 2000 m. kilo bŦ tinybġ reformuoti Brailio raġtŦ kad jis atitiktŦ dabarties, ypġ elektroniniŦ leidybos technologijŦ reikalavimus. Kartu buvo iġleisti ir nauji ġio raġto standartai. 2005 m. iġleisti keli leidiniai: ĄNatŦ raġymas Brailio raġtuŦ, ĄStandartizuoti lietuviġkos Brailio raġto sistemos ġenklaiŦ, ĄLietuviġka Brailio raġto abġcġlġŦ ir kt. Leidiniai iġplatinti ugdymo centruose, integruotai besimokantiems vaikams su regġjimo negalia, akluosius aptarnaujanį ioms bibliotekoms, LASS rajonŦ organizacijoms. LASUC pedagogŦ yra leidġiamas vienintelis nematantiems vaikams ir jŦ tġveliams skirtas ġurnalas ĄBoruġġlġŦ.

Kasmet vyko aklŦ Ŧ ir silpnareġiŦ muzikos atlikġjŦ ir kompozitoriŦ konkursai, kuriuos organizuoti buvo pavesta Lietuvos aklŦ Ŧ chorui ĄVilniusŦ. 2002 m. iġleista operos dainininko Vlodo Bagdono DžzinavimŦ kompaktinġ plokġtelġ, kuri buvo pristatyta Vilniaus rotuġġje. 2003 m. ė konkurso laureatġs dainininkġs Onos Matuseviļ Ŧ tġs DžzinavimŦ

n. i dainuojamosios poezijos kūrėjo ir atlikėjo Arvydo
igėnėgiota dainai ir kretingiškio kompozitoriaus Vytauto
bėjimai 2005 m. igėista konkurso nugalėtojo Lietuvos
akrošio choro Avimūšų kompaktinė plokštelė i opera i poema Ągyvatės akys
(kompozitorius Tomas Kutavičius, libreto autorė Violeta Palė inskaitė).

Jau 15 metų per Lietuvos radijė transliuojama laida Ąsutik mane, kurioje kiekvienė
savaitė aptariamos LASS narė problemos, nuėviejiama reabilitacinė ir sociokultėrinė
veikla, atsakoma Dėklausimus. Neregė gyvenimo temomis reportaėus rengia ir
populiariausios laidos Ąryto garsai, ĄLietuvos diena, taip pat laidos, transliuojamos rusė
lenėkalbomis.

Viena ig visuomenės ġvietimo priemonė yra internetas. LASS naudoja dvi interneto
svetainės. Svetainėje www.lass.lt sukaupia informacija apie Lietuvos ir uėgšienio neregė
gyvenimė Lia galima rasti naujienė susipaėinti su naujausiais leidiniais ir pan. Svetainėje
akis.lass.lt galima pasitikrinti akiė regėjimė rasti ġiniė apie akis, akiė ligas ir kitas, su
akimis susijusios informacijos. Per mėnesDėuose svetainėse apsilanko iki 3000 lankytojų
LASS rajonėorganizacijos aprė pinus interneto ryėiu, lankytojų turėtėdar pagausėti.

LASS kasmet Tarptautinė baltosios lazdelės dienos proga rengė tradicinės LASS dienas
Ąsusitikimai. Jos vyko Plungėje (2002), Tauragėje (2003), Maėeikiuose (2004), Birėuose
(2005). Norėdama geriau informuoti visuomenė apie savo veiklė LASS dalyvavo
Pasaulinė invalidė dienos (gruodėio 3) renginiuose, taip pat buvo surengtos parodos,
LASS atstovai dalyvavo konferencijoje ĄMes galime. Tarptautinė baltosios lazdelės
renginiai buvo orientuojami Dėkuriė nors akliesiems aktualiė problemė 2002 m kelta
konferencijos prieinamumo problema, kuriant Lietuvoje informacinė visuomenė. 2003 m.
Baltosios lazdelės diena buvo skirta neregėėvietimo bei uėdymo problemoms ir t.t.

Informacija elektroniniu pavidalu. Pasitelkė kalbos sintezatoriė Brailio eilutė, didelės
Dėėigainės monitoriė vaizdo didinimo programė aklieji ir silpnaregiai naudojami
kompiuteriais. Elektroninė informacija turi bėti prieinama atvirais teksto formatais,
leidėianėiais Dėėkaityti visa teksto tvarkymo Dėėnga. Turėtėbėti vengiama PDF formato,
nes tai nėra atviras teksto formatas. Interneto pasirodymas akliesiems ir silpnaregiams
reikėė galimybė naudotis informacija, kuri jiems buvo nepasiekiamo, taėiau dėl kai kuriė
perteikimo metodė informacija , pateikiama tinklalapiuose, akliesiems ir silpnaregiams
tampa neperskaitoma. Tinklalapiai turėtėbėti kuriami vadovaujantis Tinklo pasiekiamumo
iniciatyvos gairėmis.

Alternatyvūs pavidalai. Padidintas ġriftas i reikėia spausdinimėdidesniu nei Dėėasta ġriftu.
Dokumentuose turėtėbėti naudojamos 16 ir didesnio dydėio ġriftas. Kadangi dauguma
informacijos surenkama teksto rinkimo priemonėmis, tai visai nesudėtinga gaminti Dėėzirus
dydėio ġriftu spausdintas kopijas.

Brailio raėas i tai skaitymo metodas liejiant igkilus taėkus [4, 15 i 16 p.]. Ģė taėkė
deriniai yra abėcėlės raidėė skyrybos ġenklė bei Dėėastė raidėė deriniė atitikmenys.
Beveik visė rėėė informacija gali bėti pateikiama Brailio raėu. Namė sėėygomis
spausdinti Brailio raėu reikalinga speciali programa ir spausdintuvas.

bendravimo priemonė (11, 17 ir 18 p.). Tai labai geras
osi problemų taip pat tiems, kam sunku valdyti rankas.
naudojantis buitinis magnetofonas ir mikrofonas.

Garsinės ir elektroninės knygos. Šios knygos ~~Dėginājamos Dėzasetes~~ ir kompaktinius diskus.
Dauguma elektroninių knygų tai pat laikomos garsinėmis knygomis. Garsinės knygos turi
būti tinkamos skaityti ir specialia ir ~~Dėzasta Dėzga~~.

DAISY – skaitmeninė audioinformacinė sistema (11, 19 p.). Tai geras komercinio
standarto pavyzdys. DAISY yra techninė ir programinė ~~Dėzga~~, skirta garsinėms knygomis
~~Dėgināti~~, saugoti, perduoti ir skaityti.

Neprieinami produktai ir paslaugos. Neprieinami produktai ir paslaugos sukuria rimtus
trūkumus siekiant lygių galimybių sutrikusio regėjimo žmonėms. Trūkumai gali būti
fiziniai (automatinės kasos parduotuvėse) arba techniniai (kompiuterių programos,
kurios negalima pritaikyti nematantiems žmonėms). Europos aklųjų sąjunga (EAS)
norėdama panaikinti barjerus ir siekdama lygių galimybių prieinamumo, dirba kartu su
kitais partneriais, pvz. su Europos Neįgaliojo Forumu. Šio darbo rezultatas – tai
prieinamesnė paslauga ar didesnei žmonių grupei labiau tinkantis produktas. Čia taip
išvengiama brangiai kainuojančių priedų patobulinimų ir pritaikymų

Telefonų gamintojai nesuinteresuoti sukurti funkcijų, leidiančių tekstą paversti ~~Dėzalbū~~. Tai
yra rimtos problemos akliems ir silpnaregiams. Kuriant eurobanknotus EAS glaudžiai
bendradarbiavo su Europos valiutų institutu tam, kad naujieji banknotai būtų pritaikyti ir
aklųjų bei silpnaregių kaip vartotojų poreikiams.

Telekomunikacijos ir skaitmeninė era. Aklieji ir silpnaregiai dar nesugeba pasinaudoti,
pritaikyti ar pajungti savo poreikiams naujų technologijų EAS skatina garsinio aprašo
paslaugą. Tai garsinė informacija, kuri pateikiama kartu su transliuojamomis televizijos
programomis ir filmais, kad akliems ir silpnaregiams būtų lengviau suprasti veiksmus

Telekomunikacinių ~~Dėznginių~~ bei skaitmeninės televizijos prieinamumo lyg~~Dėz~~ dalies
sąlygoja Europos ~~Dėzatymai~~ ir standartai, kurie nustatyti gamintojams ir transliuotojų
sistemoms. EAS skatina kurti techninius standartus su ~~Dėzga~~, reikalinga garsiniam
aprašymui bei prieinamomis alternatyvomis ekrane esančiai informacijai gauti. EAS
skatina standartų rengėjus vadovautis atitinkamomis gairėmis (CEN-CENELEC, gairė 6),
atsižvelgti ~~Dėzresni~~ žmonių bei neįgaliojo poreikius.

Informacijos prieinamumas. Galimybė perskaityti informaciją yra bene svarbiausia
aplinkybė, užtikrinanti žmogaus savarankiškumą jo gebėjimams atlikti kasdienes darbus:
apsipirkti, nuvykti ~~Dėzeikiam~~ vietai ir t. t. Daugelis silpnaregių gali skaityti ~~Dėzast~~
spausdintą informaciją, jei tik ji tinkamai pateikta. Gero dydžio tekstas (14 grifto), geras
kontrastas tarp raidžių spalvos ir popieriaus lapo gali labai palengvinti skaitymą.
Egzistuoja ir skaitymo lytėjimu būdas – tai Brailio raštas. Nedidelė sutrikusio regėjimo
žmonių dalis reguliariai naudoja Brailio raštą. Čymiai daugiau žmonių naudoja Brailio
raštą kam nors pasiūgymai, užrašams perskaityti. Vyresniame amžiuje išmokti Brailio raštą
yra daug sunkiau.

Informacijos gavimo būdas yra garsinė medžiaga juostoje ir online informacija disketėse ir kompaktiniuose diskuose. Sugebantys dirbti kompiuteriu. Sutrikusio regėjimo žmonės gali gauti informaciją apie kompiuterį. Skirtingais būdais: elektroninė lupa padidina ekrane esantį tekstą tiek, kad žmonius galėtų perskaityti, susintetintos kalbos sistemos skaito ekrane esantį tekstą vartotojui, ekrane esantis tekstas gali būti paveržiamas Brailio raštu, kuris pateikiamas specialioje klaviatūroje ir skaitomas pirštais.

EAS Jau seniai vykdo žvirių kompanijas, pabrėgdama neregių teisių informacijos prieinamumą 1996 m. EAS parengė peticiją Europos Parlamentui, o vėliau ir gaires, kurias padės visoms organizacijoms bendrauti su aklaisiais ir silpnaregiais vartotojais, rinkėjais ir piliečiais. EAS ir toliau tęsia kompanijų autorystės teisių įgimtų žmonių. Dauguma Europos galių pripažinti, kad aklieji ir silpnaregiai negali naudotis spausdinta korespondencija ir dėl to yra suteikusios nemokamas pagamintas paslaugas siunčiant korespondenciją Brailio raštu, padidintu šriftu, žarsintą garsajuostose, disketėse bei persiunčiant žingsnius akliesiems ir silpnaregiams.

Visuomenės informavimas. Visuomenė prie neregių problemų gali prisidėti tik tada, kai jas žino. Tam LASS jau daugiau kaip keturiasdešimt metų leidžia mėnraštį „Mūsų šėdišnė“. LASS nuolat leidžia informacinius leidinius apie regėjimo negalių aklių ir silpnaregių galimybes, būdus ir priemones, kaip padėti tiems žmonėms. LASS palaiko glaudžius ryšius su didžiausiais Lietuvos dienraščiais, rengia spaudos konferencijas, teikia informaciją telegramų agentūroms apie neregių organizuojamas akcijas, renginius. Organizacija internete sukūrė savo svetainę.

Informacijos prieinamumo klausimas akliesiems buvo svarbus visais laikais. Ypač aktualus jis tampa dabar informacinėje visuomenėje. Informacinės technologijos labai greitai kinta ir tobulėja, kartu keičiasi ir problemos. Svarbu, kad informacinių technologijų galimybės, kuriomis naudojasi regintys žmonius galėtų pasinaudoti ir neregys. Tai ir internetas, mobilių telefonų teikiamos galimybės, elektroninė bankininkystė ar elektroninė valdžia.

LASS 2003 m. pradėjo vykdyti programą „Škaitmeninė knyga neregiams“. Jos tikslas – įgarsinti knygas akliesiems, aprūpinti žmones joms skaityti reikalinga technika. LASS inicijavo lietuvių kalbos sintezatoriaus sukūrimą 2006 m. LASS pastangomis sukurta kalbos sintezės programa mobiliems telefonams, LASS pasiekė, kad būtų priimtas Vyriausybės nutarimas apie interneto svetainės prieinamumą neregams. Tačiau šis nutarimas galioja tik valstybės žiniasklaidos svetainėms. Kad neregams būtų pritaikytos visos lietuviškos svetainės, būtinas specialus įstatymas arba pataisyti jau veikiančiuose įstatymuose.

1784 m. 1928 m. buvo pirmasis aklųjų suvažiavimas Lietuvoje. LASS gyvuoja jau 80 metų Lietuvos Respublikos neįgaliojo socialinės integracijos įstatymas, V. 2005 [44, 20 p.] yra vienas svarbiausių neįgaliojo teises reglamentuojančių aktų. Vaikams iki 18 metų nustatomas neįgalumo lygis, kuris skirstomas dviis lygius pagal negalios sunkumą sunkiau vidutinio lengvą įstatyme numatyta, kad darbingumo lygis nustatomas asmenims nuo 18 metų iki senatvės pensijos. Darbingumas vertinamas procentais (0 iki 55 proc.). Jei asmeniui bus nustatyta 60 iki 100 proc. darbingumo, asmuo bus laikomas darbingu. Ugtikrinant lygias visų neįgaliojo teises ir galimybes, yra nustatomi specialieji poreikiai. Specialiesiems poreikiams tenkinti numatytos keliolika specialiųjų priemonių:

- Techninės pagalbos priemonės.
- Finansinės pagalbos priemonės.
- Socialinės paslaugos.

Neįgaliojo socialinę integraciją užtikrina šios institucijos: valstybinės, visuomeninės neįgaliojo organizacijos ir kitos organizacijos (SADM, LDMT, NDNT). Bendruomenė ugdo altruizmo draugiškumą ugduojant artimam, pareigingumą Bendrija, arba Gesellschaft pagal Vokietijos sociologą Ferdinand Tonies, yra žmonės, susieti galutiniais santykiais, kurie dažniausiai savanoriški, tačiau visapusiški. Bendrijoje yra svarbu, kad būtų vieningumas. Bendruomenės centrui, darbi sutrikusio regėjimo žmonių iniciatyva, tampa visos bendruomenės, ne tik aklųjų traukos centru [23]. UNESCO uždavymu reabilitacijos specialistas B. J. O'Toole parengė vadovą apie reabilitaciją bendruomenės sąlygomis. PSO rekomendavo teikti pagalbą neįgaliesiems asmenims ir ugdyti juos bendruomenės sąlygomis. Reabilitacijos bendruomenės sąlygomis tikslas yra demistifikuoti reabilitacijos procesą ir grąžinti atsakomybę individui, šeimai ir bendruomenei. Jei bendruomenė žmogui atsakomybą už savo narių reabilitaciją tai grąžina procesą galima pavadinti reabilitacija bendruomenės sąlygomis [5, 60 p.]. Regėjimo neturinčiam žmogui iškyla daug problemų sugebėjimas savarankiškai vaikščioti ir orientotis, reikalingos informacijos gavimas, kompensacinės technikos gavimas. Aklųjų organizacija atlieka neregistruotą interesų gynimą vaidmenį LASS veikla yra vykdoma visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. [25, 1 p.]. LASS sudaro penki regionų aklųjų centrui. LASS darbe 55 bendruomenės centrus. Ypač didelis dėmesys skiriamas žmonėms, kurie kintant apakę ir jaučiasi labai pažeidžiami [23]. Su tokiais žmonėmis dirbama Lietuvos aklųjų socialinio ugdymo centre (LASUC), Vilniuje, Ateities g. 26. LASS nuo 2003 m. vykdo programą „Škaitmeninė knyga neregistruoti ir rėpinasi, kad būtų pritaikyta fizinė aplinka jiems poreikiamas. Šioje antroje dalyje pateikta: gatvės, aplinkos, šaligatvių, sankryžų, pėsčiųjų perėjų, laiptų, gatvių apšvietimo, neintensyvaus eismo zonos, autobusų stotelės ir visuomeninių pastatų (laidų) pritaikymas LASS nariams [15, 6 – 12 p., 28 – 30 p., 45 – 48 p., 55 p.]. Antroje dalyje plačiai atskleista ir ši tema – tai informacinių komunikacinių technologijų panaudojimas, visuomenės švietimas (pvz. išleisti nauji Brailio rašto standartai). Svarbi visuomenės švietimo priemonė yra internetas. Informacija elektroniniu pavidalu (pvz. veikia kalbos sintezatorius), alternatyvi s pavidalai

PDF Complete

Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

naudojamas 16 dydžio griftas (11, 17 ir 19 p.). DAISY sistema, neprieinami produktai ir paslaugos (pvz. Europos Komisijos ir skaitmeninė era (EAS skatina garsinio aprašo paslaugų, informacijos prieinamumas. Sutrikusio regėjimo žmonėms susintetintos kalbos sistemos skaito ekrane esantį tekstą arba ekrane esantį tekstą paverčia Brailio raštu, kuris skaitomas pirštais. LASS jau daugiau kaip 40 metų leidžia mėnraštą. 2006 m. LASS pastangomis sukurta kalbos sintezės programa mobiliems telefonams, nes jau yra sukurtas lietuvių kalbos sintezatorius. LASS pasiekė, kad būtų priimtas Vyriausybės nutarimas apie interneto svetainių prieinamumą neįgaliesiems žmonėms.

7 metais bendruomenės centrus plečia teikiamos socialinės paslaugų infrastruktūrą visoje respublikoje, skatina reabilitacijos bendruomenės įgomis paplitimą sutrikusio regėjimo asmenų tarpe. Bendruomenės socialinės paslaugų centrai, teikdami reikalingas paslaugas, integruoja akluosius ir silpnaregius žmones. Bendruomenė, didesniu tuo padėdami LR Vyriausybei vykdyti numatytą darbą, t.y. taisyklėmis bei kitais dokumentais socialinių plotinių sutrikusio regėjimo asmenims atgvilgiu.

Plečiant LASS teikiamą paslaugų infrastruktūrą buvo susidurta su sunkumais. LASS struktūra buvo paini, per sudėtinga, sunkiai suprantama kitoms institucijoms. 2006 metais birželio mėnesio 17 d. LASS suvažiavimas pakeitė būdus, supaprastino organizacijos struktūrą.

Ne visos savivaldybės supranta bendruomenės centrų steigimo svarbą, nelengva yra gauti finansavimą programų vykdymui.

Apkūrus literatūrą ir išnagrinėjus duomenis, reglamentuojančius sutrikusio regėjimo asmenų integracijos aspektus bendruomenė, galima daryti išvadas, kad socialinės paslaugų teikimo garantavimas, jo išvairovė bei kokybės gerinimas, plėtra, socialinių darbuotojų kvalifikacijos kėlimas iš esmės gerina sutrikusio regėjimo asmenų gyvenimo kokybę, maėinant jo socialinį atskirtį. Svarbu laikas nuo laiko pasidomėti kaip paslaugų vartotojai iš sutrikusio regėjimo asmenų vertina gaunamas paslaugas ir kokių paslaugų jiems trūksta, kad jie jaustųsi pilnaverčiais bendruomenės nariais. Pagrindinis tyrimo tikslas išsiaiškinti ir apkūvelgti LASS iniciatyvą kaip sutrikusio regėjimo nariai integruojasi bendruomenė per jiems pritaikytą aplinką ir transportą sugeba dirbinti pagal sveikatos būklę ir reabilitacinės bendruomenės įgomis.

3.1. Tyrimo metodika

Tyrimų laikas ir vieta: Tyrimai vyko nuo 2007 metų lapkričio iki 2008 metų kovo mėnesio. Juose dalyvavo Alytaus miesto ir Lazdijų miesto bei rajono sutrikusio regėjimo asmenys, LASS nariai. Mokslinio darbo tyrime dalyvavo 100 respondentų iš Alytaus miesto ir Lazdijų rajono. Iš jo 40 proc. darbingumo lygio iš 45 apklaustieji, 30 proc. darbingumo lygio iš 27 respondentai, 20 proc. darbingumo lygio iš 18 apklaustųjų. Tyrimo buvo apklausti ir pensijinis amžiaus žmonės nariai: vidutiniškai specialioji poreikis 5 ir dideli specialioji poreikis 5 respondentai. Buvo apklausti ir 8 ekspertai. Iš jo vienas iš 20 proc. darbingumo lygio.

Šio vietovės socialiniai darbuotojai ir kitos specialybės atstovai iš ekspertai, dirbantys bendruomenės centruose.

Respondentų skaičius: 110 akluočių ir silpnaregių, 10 socialinių darbuotojų, kitos specialybės ekspertai. Sugrupuoti 100 sutrikusio regėjimo asmenų anketos ir 8 ekspertų anketos.

Tiriamųjų grupės: Alytaus miesto ir Lazdijų miesto bei rajono aklieji ir silpnaregiai, LASS nariai (nuo 24 metų iki pat senatvės). Šio vietovės socialiniai darbuotojai ir kitos specialybės atstovai iš profesionalai, dirbantys bendruomenės centruose.

PDF Complete

Your complimentary use period has ended.
Thank you for using PDF Complete.

[Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features](#)

...orius Ąjo pas respondentus Dėlamus, nes dirba LASS LazdijŲ
...toju. Alytuje apklausiau sutrikusio regėjimo asmenis LASS
...o darbo valandŲ nes gyvenu Alytaus mieste.

Duomenų apdorojimas. Statistinę duomenŲ analizę atlikta panaudojant Microsoft Excel
programą. Skaičiuoti atsakymai Dėskirus anketos klausimus. Atviri, ġodiniai atsakymai
buvo gana Dėrli s. SiŲlymŲir pageidavimŲdaġniai pateikti procentais

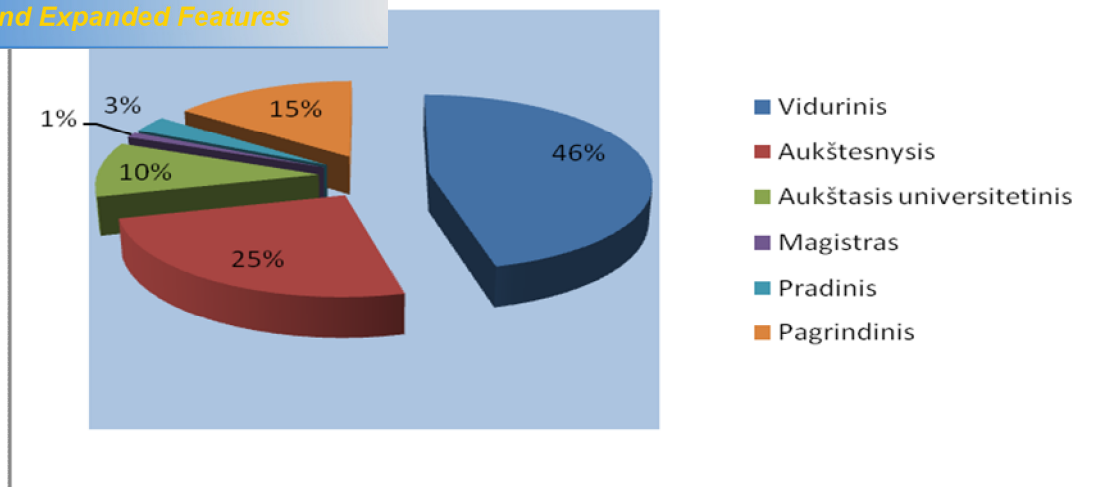
ē *charakteristika*. Trumpai apģēlgiama sociodemografinā pamināta ig 110 igdalintŌpildymui anketŌ sugrēz 100. j

Sutrikusio regėjimo asmenų išsilavinimo lygis buvo toks:

- Su nebaigtu pradinio išsilavinimo buvo 1 % respondentų
- Pradinio išsilavinimo turėjo 3 % respondentų
- Pagrindinio išsilavinimo turėjo 14 % respondentų
- Vidurinio išsilavinimo turėjo 46 % respondentų
- Aukštesniojo išsilavinimo turinčių respondentų buvo 25 %;
- Aukštojo universitetinio išsilavinimo turėjo 10% respondentų;
- Magistro laipsnį turėjo 1 % respondentų

28

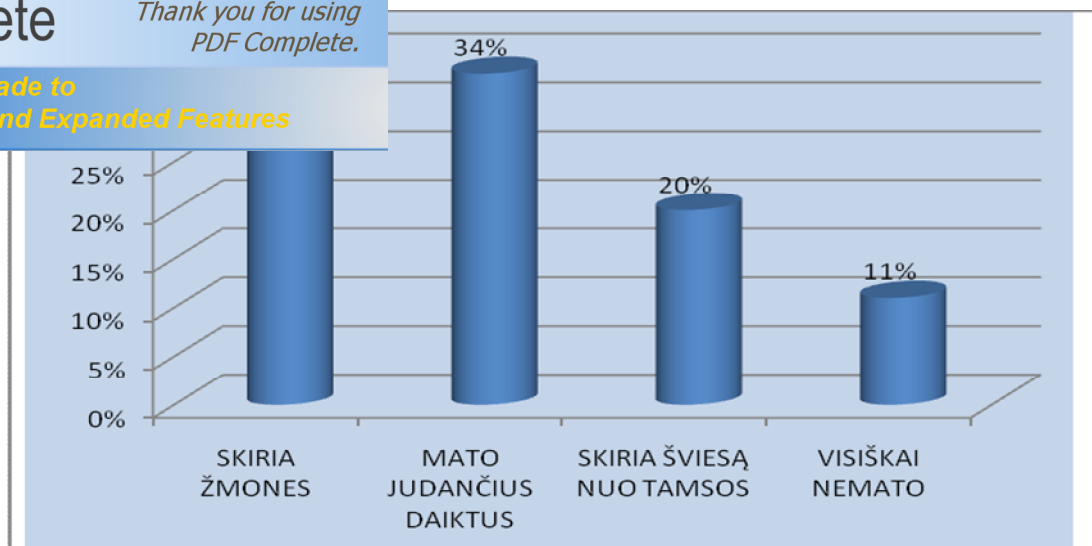

2. pav. respondentų išsilavinimo lygis (procentais)

Tai rodo, kad sutrikusio regėjimo žmonės, LASS nariai yra pakankamai išsilavinę žmonės, matome ir aktyvų bendruomenės pastangas skatinti savo narius dalyvauti išsilavinimui nuolat tobulėti.

Tyrimo dalyvavo 33 proc. vienigų respondentų, nepilnų šeimų (našlių) 16 proc.. Galima matyti, kad vienigiams ir našliams realiame gyvenime reikia daugiau pagalbos, sunkiau integruotis į bendruomenę, nei turintiems pilnas šeimas.

Neįgalumo lygis ir sveikata. Į anketos klausimus 63 proc. nedarbingų (darbingumo lygis 0 iki 25 proc. arba didelių specialiųjų poreikių lygis pensijinio amžiaus narių) asmenų ir 37 proc. iš dalies darbingų (darbingumo lygis 30 iki 40 proc. arba vidutinių specialiųjų poreikių lygis pensijinio amžiaus narių) respondentų savo sveikatos būklę (regėjimo matomumą) apibūdino taip: visiškai nemato 11 proc. respondentų, skiria gyviesį nuo tamsos 20 proc. apklaustųjų, mato judančius daiktus (žmogų, automobilį ir kt.) 34 proc. respondentų, skiria žmones (1-10 metrų atstumu) 35 proc. respondentų. Duomenys pateikiami 3 pav.

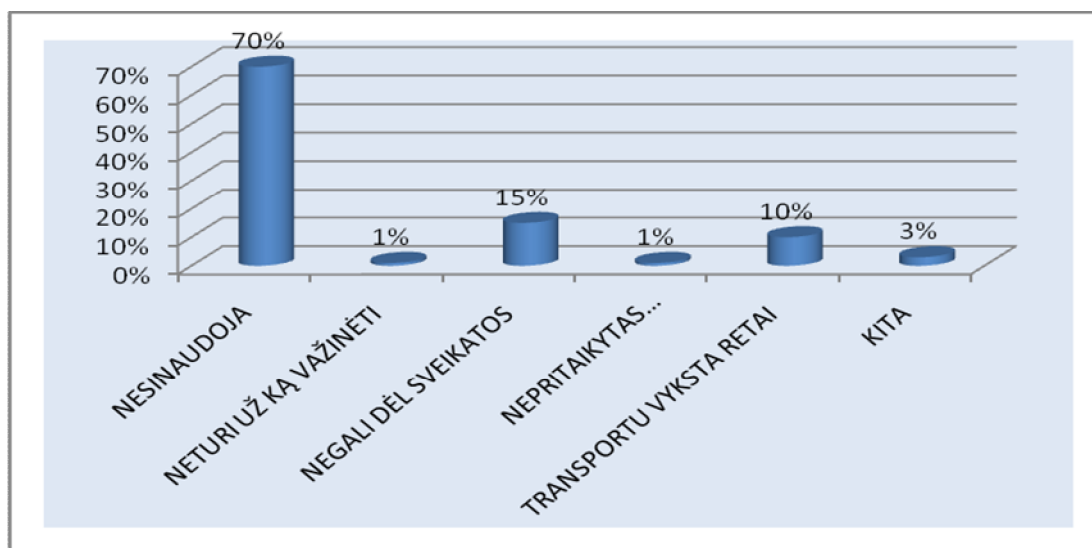

3 pav. Respondentų sveikata (procentais)

Iš pateiktų duomenų matome, jog didesnė pusė respondentų (65 proc.) turėjo sveikatos problemų dėl ypač blogo matomumo.

Turima profesija. Iš gauto apklaustųjų 96 proc. turėjo profesijas, 4 proc. buvo be jokios profesijos. Profesijos buvo šios: mokytojai, socialiniai darbuotojai, agronomai, zootechnikai, darbininkai, ūkininkai, amatininkai, buhalteriai ir kt.

Galimybė naudotis transportu. Čia aplinkybė tyrimui yra labai svarbi, kadangi turint galimybę naudotis transportu, atsiranda didesnės galimybės pasiekti bendruomeninius namus, nešiojant filialus ir naudotis įteikiamomis paslaugomis. Duomenys pateikti 4 pav.

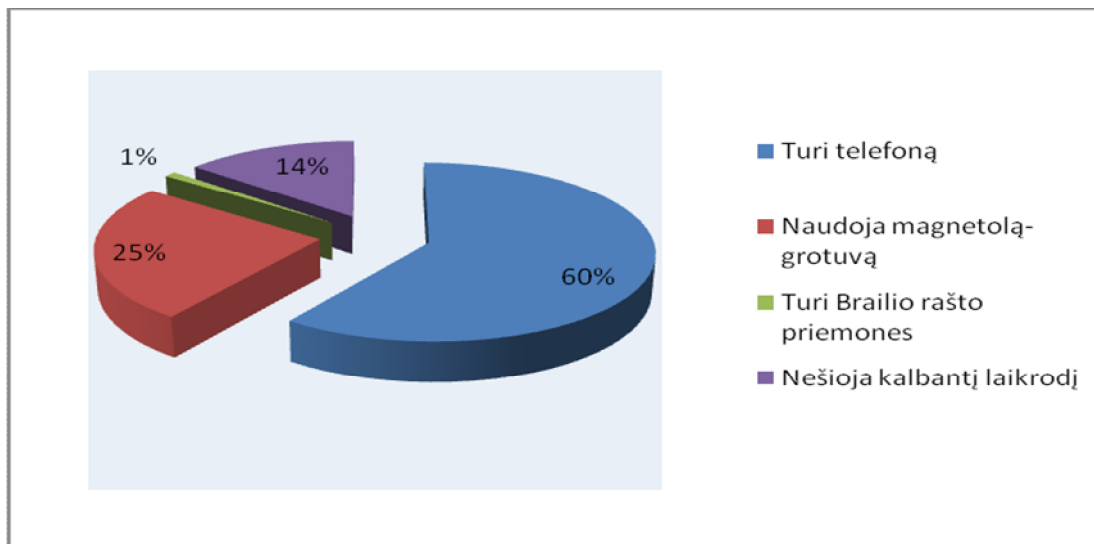

4 pav. Respondentų galimybė naudotis transportu (procentais)

naudoja arba negali dėl sveikatos 1 proc. respondentų mieste ir rajono centre, vaikų DZ bendruomenės centrus arba su palydovais. Naudotis transporto galimybe dėl sveikatos negalbių gauna 13-70 respondentų

Informacinio bendravimo priemonės, padedančios kompensuoti sutrikusį regėjimą:

Ypač svarbu regėjimo negaliūnuriams asmenims informavimo ir bendravimo priemonės integruotis DZ bendruomenė. Šios priemonės kartu ir padeda kompensuoti sutrikusį regėjimą arba palengvina neregiams adaptuotis gyvenamojoje aplinkoje. Tyrimui atlikti rėmiamas tik penkiomis priemonėmis, kurias kompensuoja sutrikusį regėjimą ir nusidėvi per penkis metus. Šias technines priemones gauna iš TPNC prie SADM Alytaus skyriaus. Duomenys pateikti 5 pav.

5 pav. Informavimo ir bendravimo priemonės, padedančios kompensuoti sutrikusį regėjimą (procentais)

Matome, kad sutrikusio regėjimo respondentams bendrauti ir gauti informaciją geriausia yra kalbantis telefonu. Tai atsakė 60 % apklaustųjų. Deja, reikia apgalvoti tai, kad mūsų sutrikusio regėjimo asmenys labai laukia, kad būtų negaliūnų kompensuoti mobiliu telefonu su įsintu lietuvių kalba sintezatoriumi.

Veiklos sritys, kuriose respondentams labiausiai reikalinga pagalba:

Organizuojant centrų darbą ir padėti sutrikusio regėjimo asmenims integruotis DZ bendruomenė, svarbiausia yra gínoti klientų poreikį pagalbai, pagal tai yra vykdomas socialinių paslaugų teikimas. Respondentai taip atsakė DZ klausimui

- Pagalbos namuose reikėjo 37 proc. visų respondentų
- Pagalbos save prižiūrėti reikėjo 54 proc. visų tiriamųjų
- Pagalbos darbe reikėjo 6 proc. visų respondentų
- Pagalbos apsipirkt reikėjo 73 proc. visų apklaustųjų

ete

Thank you for using PDF Complete.

Trade to and Expanded Features

		avivaldybė	Bendruomenės centras	Socialinis darbuotojas	Kita
Visi tiriamieji	28	3	22	1	2
Vyrai	31	3	25	2	---
Moterys	22	2	16	---	4
Dirba	90	9	71	2	6
Nedirba	---	---	---	---	---
Nedarbingi (0-25%. d.. lygis)	24	2	21	---	---
Iš dalies darbingi (30 – 40% dab.lygis)	30	2	19	2	5

1. lentelė. Respondentams padėjusios ~~darbinti~~ ~~darbos~~ (procentais)

Iš pateiktų lentelėje duomenų matome, jog didžioji dauguma respondentų ~~darbino~~ padedant darbo birgoms bei bendruomenės centrams (pagal terminuotą darbo sutartį). ~~D~~ Mažiausiai ~~darbos~~ ~~gi~~am procesui turėjo socialiniai darbuotojai bei kiti asmenys. Tarp ~~darbinusių~~ asmenų buvo daugiau iš dalies darbingų (30 iki 40 procentų darbingumo lygis), kas yra lengvai paaikškinama iš to, kad žmonės lengviau ~~darbinti~~, kadangi jie turi regėjimo likutį. ~~D~~ Lengvai orientuojasi aplinkoje bei jiems yra geriau pritaikyti darbo vietos. Daugiau ~~darbino~~ vyrų nei moterų (vyrų 63 proc., o moterų – 46 proc.). Įdomu panagrinėti, dėl kokių priežasčių respondentai neturi galimybės arba nenori ~~darbinti~~. Šie duomenys atsispindi 2 lentelėje.

		Neturi informacijos apie profesijas	Neturi tam tinkamo išsilavinimo	Mokosi	Augina vaiką	Kita
Visi tiriamieji	14	8	18	11	3	3
Vyrai	6	12	22	12	---	2
Moterys	21	3	13	9	3	3
Dirba	---	---	---	---	---	---
Nedirba	20	11	26	15	4	2
Nedarbingi (0-25% darb. lygis)	17	3	14	11	4	11
Iš dalies darbingi (30-40 % darb. lygis)	8	16	25	11	---	5

2 lentelė. Priegastys, trukdančios respondentams būti darbingi (procentais)

Iš apklaustųjų atsakymų matome, jog respondentų pagrindinės nedarbo priežastys yra tam tikros specialybės neturėjimas. Tai nurodo 18 % visų tiriamųjų bei 22 % respondentų vyrų be specialybės 14% respondentų moterų. Tačiau sutrikusio regėjimo asmenims vis dar trūksta informacijos apie prieinamas jiems profesijas. Net 22 % respondentų moterų negali dirbti dėl sveikatos problemų. Respondentų nuomone, sutrikusio regėjimo asmenų nedarbinimu turėtų rūpintis šios institucijos:

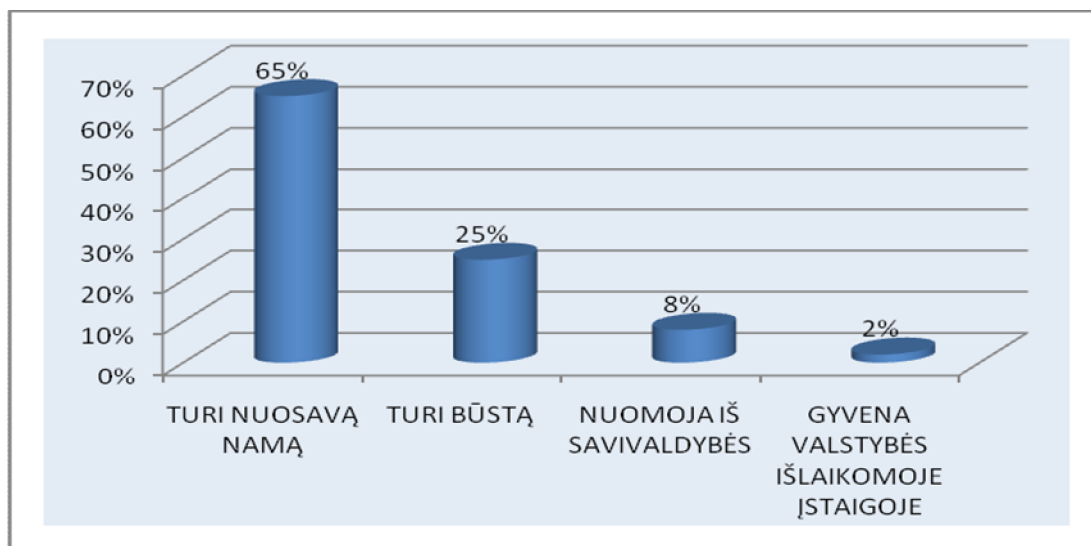
- Darbo birga iš atsakė 94 proc. visų apklaustųjų
- Bendruomenių centrai iš atsakė 80 proc. visų tiriamųjų
- Socialiniai darbuotojai iš atsakė 65 proc. visų respondentų
- Pats asmuo iš atsakė 85 proc. visų apklaustųjų
- Kita iš informavo 45 proc. visų respondentų

Šis tyrimas rodo, jog asmenys supranta, kad darbo paieška pirmiausia turi būti suinteresuoti patys sutrikusio regėjimo asmenys.

Reikia, kad ji būtų pritaikyta ne tik dėl regėjimo poreikiams. Įtartiną asmenį matome, jog gyvenamasis būstas dažniausiai nėra pritaikytas arba iš dalies pritaikytas neregistruotiems poreikiams. Bendruomenės socialinių paslaugų centre aplinkai stengiamasi pritaikyti klientams, tačiau tai dažnai yra nepakankamos pastangos. Vėlyvą Lazdijų socialinių paslaugų centre yra netinkamai dengtas apšvietimas, laiptinėje laiptai nepagymėti 5 cm pločio gyviesia juosta, nedengti nenuturintys turėklai. Ant apšvietimo stulpų nėra gyviesių spindinčių juostų. Nėra dengtos pašalinių operacijos.

Nei Alytaus mieste, nei Lazdijų rajone nėra akliems labai svarbių kalbančių radijo ir kitų akustinių signalų. Nuo autobusų stoties iki kultūros centro nesuprojektuoti galigatviai, nedengtas aklaikiam takelis, kad jis galėtų laisvai eiti su baltąja lazdele.

Apie gyvenamąjį būstą tiriamieji duomenys pateikti 6 paveiksle.

6 pav. Respondentų būstas (procentais)

Net 79 proc. visų tiriamųjų atsakė, kad jų gyvenamasis būstas bei jo aplinka nepritaikyti jų poreikiams ir tik 2 proc. atsakė, kad jų būstas atitinka jų poreikius. Gyvena visiškai nepritaikytoje aplinkoje 19 proc. respondentų.

Respondentų problemos:

Respondentai neretai turi problemų dėl aplinkos pritaikymo, lankantis bendruomeninių socialinių paslaugų centruose, bankuose, poliklinikose, prekybos centruose, pagyruose. Nors 45 proc. tiriamųjų atsakė, kad centrų aplinka pritaikyta jų reikmėms, 15 proc. respondentų aplinkos pritaikymą vertina tik kaip iš dalies pritaikytą. 40 proc. visų tiriamųjų nurodė, kad centrų aplinka visiškai nepritaikyta žmonėms, turintiems regėjimo negalią ir jiems sunku integruotis bendruomenėje. Tai yra pakankamai daug. Čie rodiškai sako, jog tokiose sąlygose gyventi ir lankytis bendruomeninių centruose, baigose bei prekybos centruose nėra lengva ir yra dar daug kėnuveikti socialinėse paskirties institucijoms, gerinant sutrikusio regėjimo žmonių mobilumą.

dirbantiems bendruomeniniuose socialiniŲ paslaugŲ teikimo centruose yra bŲtina Ųginti su kokiomis problemomis daŲniausiai susiduria, kur jie kreipiasi joms atsiradus.

3 lentelėje matome, su kokiomis problemomis daŲniausiai susiduria sutrikusio regėjimo Ųmonės.

<i>Paslaugos pavadinimas</i>	<i>Transporto</i>	<i>Institucijose tvarkant reikalus</i>	<i>Įsidarbinimo</i>	<i>Buities sutvarkymo</i>	<i>Konsultacijų stoka</i>	<i>Kita</i>
Visi	4	92	25	43	7	---
Vyrai	6	87	29	33	8	---
Moterys	2	96	21	51	5	---
Dirba	---	93	3	29	3	---
Nedirba	5	91	34	49	8	---
Nedarbingi 0-25% d. lygis	6	95	24	54	4	---
Iš 26-40% d. lygis	4	86	27	25	8	---

3 lentelė. Problemos, su kuriomis daŲniausiai susiduriama (procentais)

Matome, kad didžiausios problemos sutrikusio regėjimo Ųmonėms turi institucijose, tvarkant reikalus – 92 proc. visŲ tiriamŲ Didelė problemą sudaro Nedarbinimas bei buities tvarkymas. Respondentams buvo uŲduotos 25 klausimas, norint suŲginti jŲ nuomonę apie bendruomenės socialiniŲ paslaugŲ centrŲ ir LASS filialŲ veiklą kokiais problemomis padėjo išspręsti dirbantys socialiniai darbuotojai. Įdomu buvo suŲginti kaip padeda tarpininkauti suteikiant kompensacinę priemonę, gaunant materialinę paramą bei suteikti profesinio orientavimo konsultacijas. Svarbu yra Ųginti sutrikusio regėjimo ŲmoniŲ nuomonę apie bendruomenės centruose dirbančios socialinio darbuotojų atliekamas funkcijas, jŲ teikiamas paslaugas, kompetencijas.

Iš 4 lentelėje pateiktŲ duomenŲ matome, kokias problemas respondentams padėjo išspręsti bendruomenės centrŲ bei LASS filialŲ darbuotojai.

		<i>Suteikiant teisinę pagalbą</i>	<i>Tarpininkavimas gaunant materialinę paramą</i>	<i>Organizuojant laisvalaikio užimtumą</i>	<i>Suteikiant profesinio orientavimo paslaugas</i>	<i>Kita</i>
Visi	96	22	79	77	20	1
Vyrai	91	25	79	75	25	2
Moterys	95	19	80	80	15	---
Dirba	87	25	48	64	16	3
Nedirba	100	92	92	82	21	---
Nedarbingi 0-20% d. lyg.	100	25	85	79	21	---
Iš dalies darbingi 30-40% d. lyg.	88	13	69	75	16	2

4 lentelė. Problemos, kurias padėjo išspręsti bendruomenės centre dirbantieji socialiniai darbuotojai (procentais)

Gauti duomenys rodo, kad respondentams bendruomenės centruose ir LASS filialuose dirbantys socialiniai darbuotojai dažniausiai talkino gaunant kompensacinį techninį materialinį pagalbą organizuojant laisvalaikį. Nebuvo nei vieno atvejo, kad socialinis darbuotojas nebūtų suteikęs pagalbos. Gie duomenys reikalauja patikrinimo. LASS iki 2007-01-01 buvo pagrindinė kompensacinės technikos skirstytoja sutrikusio regėjimo asmenims, todėl visi jos darbuotojai padaliniai. LASS taip pat teikia materialinį pagalbą maigai pasiturintiems savo nariams. Gie finansavimas yra skiriamas ig lągų, kurios gaunamos nuomojant turimą turtą.

Įsigaliojus naujam Socialinės integracijos įstatymui (31, 8 p.) V. 2005 kompensacinės technikos skirstymą perėmė Techninės pagalbos neįgaliesiems centras prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (Vilniuje) ir devyni skyriai, įsikęti apskrityse.

Socialinių paslaugų stoka bendruomenės centre:

Bendruomenės narių buvo praęoma igvardinti, kokių paslaugų jiems trę ksta. 90 proc. visų tiriamųjų išsakėsi, kad socialinių paslaugų bendruomenės centre jių sę nuomone trę ksta i atsakę, kad paslaugų centrui teikia pakankamai paslaugų. Paaigkęjo, jog, nepaisant LASS, bendruomenės centrui bei kitų institucijų pastangų 10 proc. respondentų atsakę, kad vis dar trę ksta gę paslaugų.

- Moterų savipagalbos grupės veiklos;
- Sutrikusio regėjimo vaikų ugimtumo;

- MasaŲuotojo paslaugos;
- UŲsienio kalbŲkursŲ;
- SportiniŲbŲreliŲveiklos.

BŲtina paaigkinti, jog sporto paslaugas sutrikusio regŲjimo asmenims teikia Lietuvos aklŲŲ sporto federacija. TaŲiau bendruomeniniuose centruose bei LASS filialuose galŲtŲ bŲti organizuojamos ŲaŲkiŲ ir ŲachmatŲ varŲybos, konsultacijos, treniruotŲs. Dauguma sutrikusio regŲjimo asmenŲ Ųuos Ųaidimus moka loŲti ir pageidautŲsporto paslaugŲ. Deja, dŲl bŲreliŲ vadovŲ stokos ir jiems skirto finansavimo iŲ VyriausybŲs, Ųios paslaugos nepakankamai arba visai neteikiamos Alytaus miesto ir LazdijŲ rajono bendruomenŲs paslaugŲ centruose.

PrieŲastys, trukdanŲios naudotis socialinŲmis paslaugomis:

BŲtina panagrinŲti, kokios prieŲastys sutrikusio regŲjimo ŲmonŲms trukdo naudotis bendruomeniŲcentrŲir LASS filialŲ(Alytuje ir Lazdijuose) teikiamomis paslaugomis.

IŲduomenŲ pateiktŲ5 lentelŲje, Ųie trukdŲgiai aiŲkliai yra matomi.

<i>Paslaugos pavadinimas</i>	<i>BendruomenŲs centras toli</i>	<i>Neturi kas palydi</i>	<i>Per brangios soc. paslaugos</i>	<i>NekokybiŲskos soc. paslaugos</i>	<i>Kita</i>
Visi	28	33	5	---	50
Vyrai	27	31	2	---	---
Moterys	29	35	2	---	---
Dirba	9	16	1	---	---
Nedirba	36	40	3	---	---
Nedarbingi 0-25 % d. lygis	25	45	2	---	---
IŲ dalies darbingi 30-40 % d. lygis	33	13	2	---	63

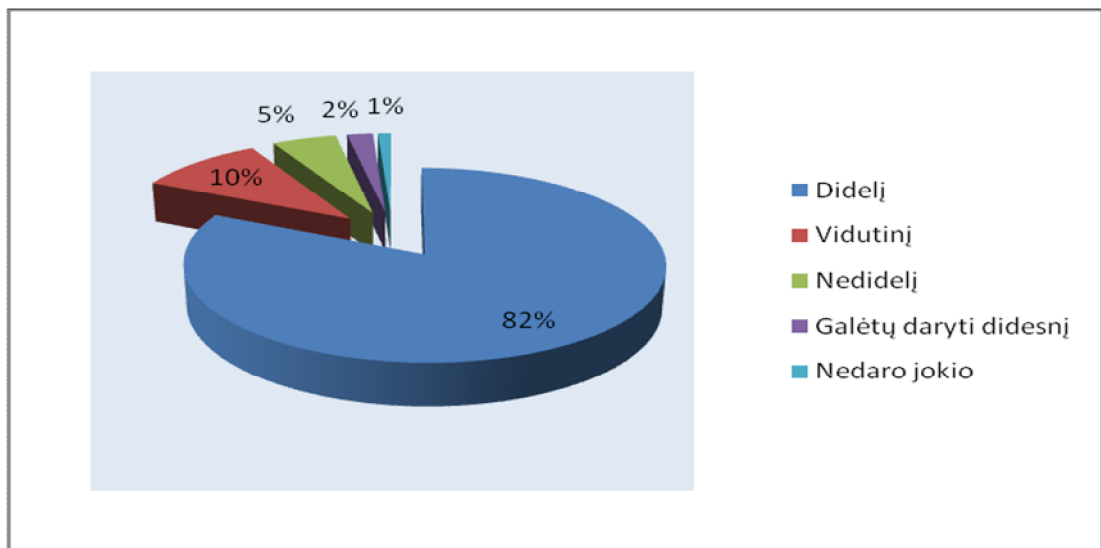
5 lentelŲ. PrieŲastys, trukdanŲ ios naudotis paslaugomis (procentais)

daugumai respondentŲ nėra trukdę naudotis centrŲ paslaugomis. Socialinės paslaugos nėra per brangios, yra išsprendę senas problemas ir daėnam respondentui toli pasiekti bendruomenės centrų bei LASS filialų įgiję visada aktualia problema ir gana sunku susirasti palydovų ypatingai nedirbantiems sutrikusio regėjimo žmonėms (41 proc.) Alytuje bendruomenės socialinių paslaugų centras yra netoli miesto centro, o Lazdijuose ir toli nuo autobusų stoties ir kaimo sunku yra atvykti.

LASS filialų įtaka, sutrikusio regėjimo asmenims, integruotis į bendruomenę:

Respondentai taip atsakė klausimui ar didelį poveikį integracijai žetos bendruomenė, visuomenė turi LASS filialai:

- Didelį atsakė 82 proc. visų tiriamųjų
- Vidutinį atsakė 10 proc. visų apklaustųjų
- Nedidelį atsakė 5 proc. visų respondentų
- Galėtų daryti didesnį atsakė 2 proc. visų apklaustųjų
- Nedaro jokio atsakė 1 proc. visų tiriamųjų
- Kita atsakė 0 proc. visų respondentų

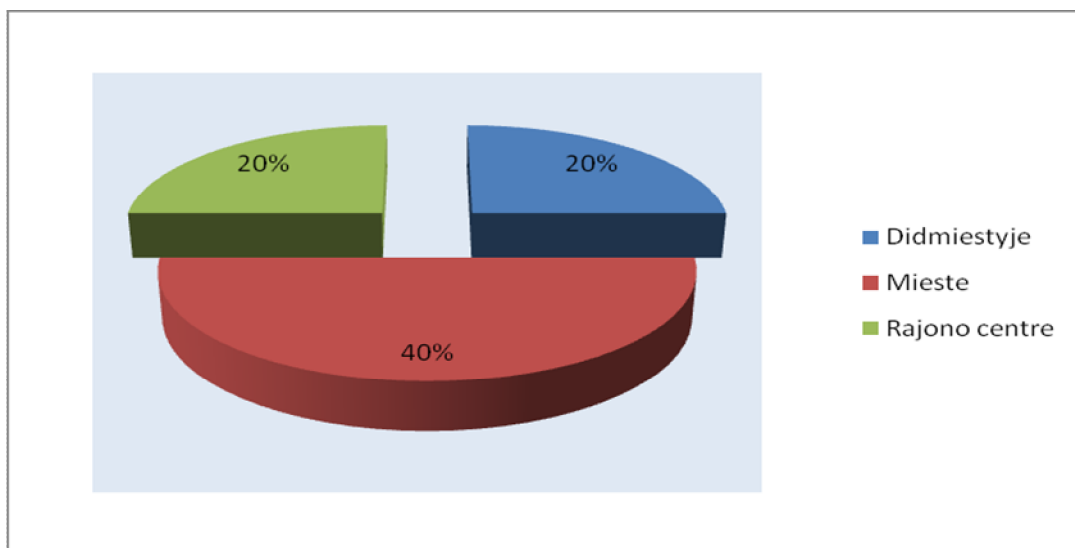
7 pav. Respondentų atsakymai apie LASS filialų poveikį integracijai žetos visuomenė (procentais)

gyvenamoji vieta, darbas, išsilavinimas, profesija, darbo stažas, pajamos, šeimos nariai, gyvenamasis namas, nekilnojamojo turto valdymas, mokymai, pomėgiai, hobijai, laisvalaikio praleidimo lygis.

Anketinėje apklausoje dalyvavo 8 respondentai. Į anketos klausimus atsakė respondentai, kurių amžius buvo nuo 35 iki 55 metų. Daugiausia klausimus atsakė nuo 35 iki 45 metų ekspertai, tai sudarė 15%. Apklausoje dalyvavo 6 moterys ir 2 vyrai.

Ekspertai gyveno:

- Didmiestyje 20 proc. visų apklaustųjų
- Mieste 40 proc. visų tirtųjų
- Rajono centre 20 proc. visų respondentų

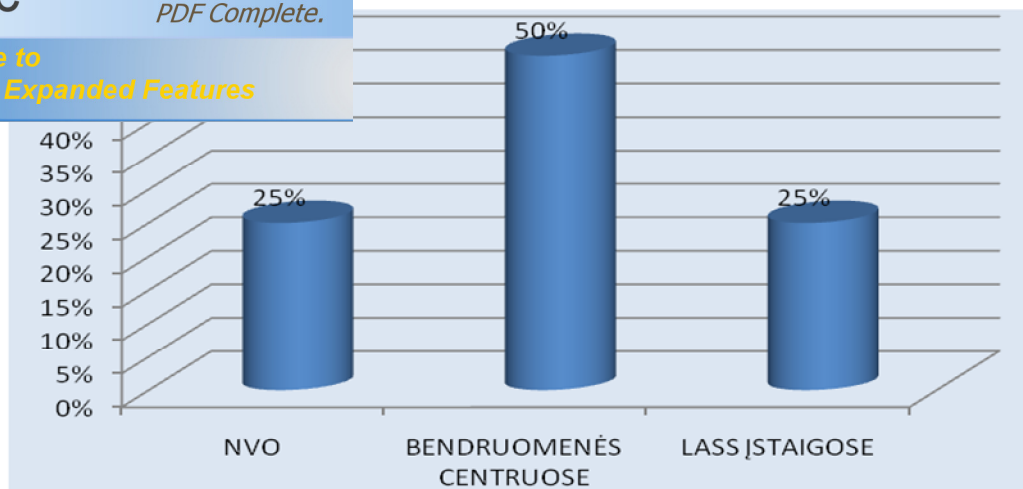

8 pav. Ekspertų gyvenamoji vieta (procentais)

Respondentai dirbo:

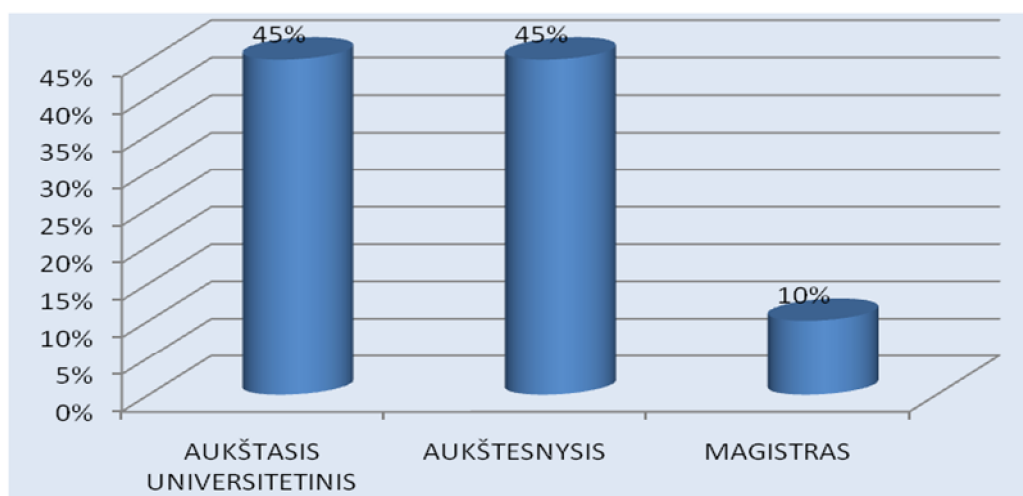
- NVO 25 proc.
- Bendruomenės centruose 50 proc.
- LASS būgose 25 proc.
- Įgyvendinimo vadovais 38 proc.

Specialistais 62 proc..

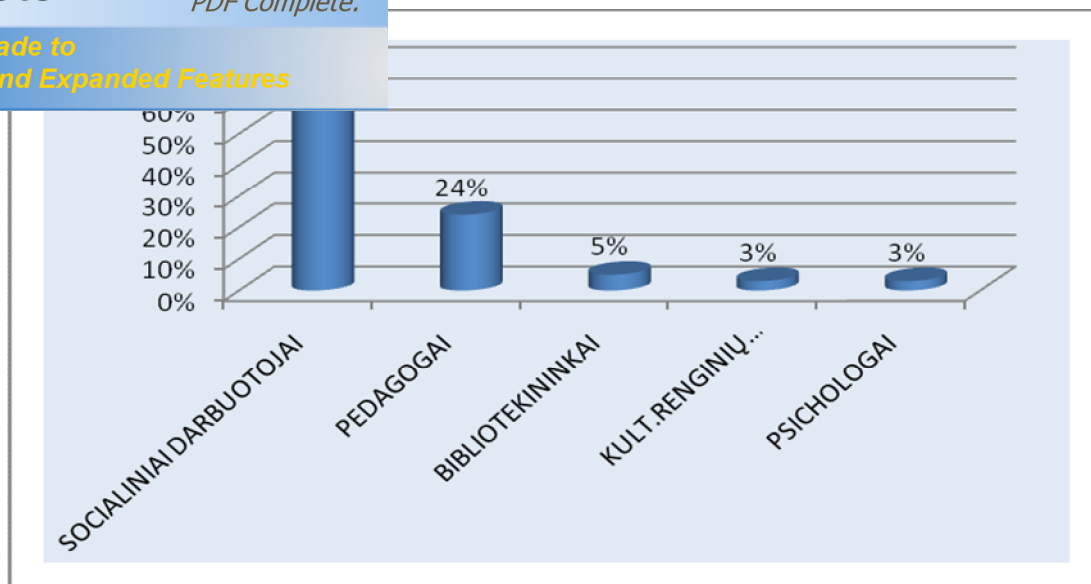
9 pav. Ekspertų darbo vieta (procentais)

Apklaustų ekspertų išsilavinimo lygis matosi 10 pav.

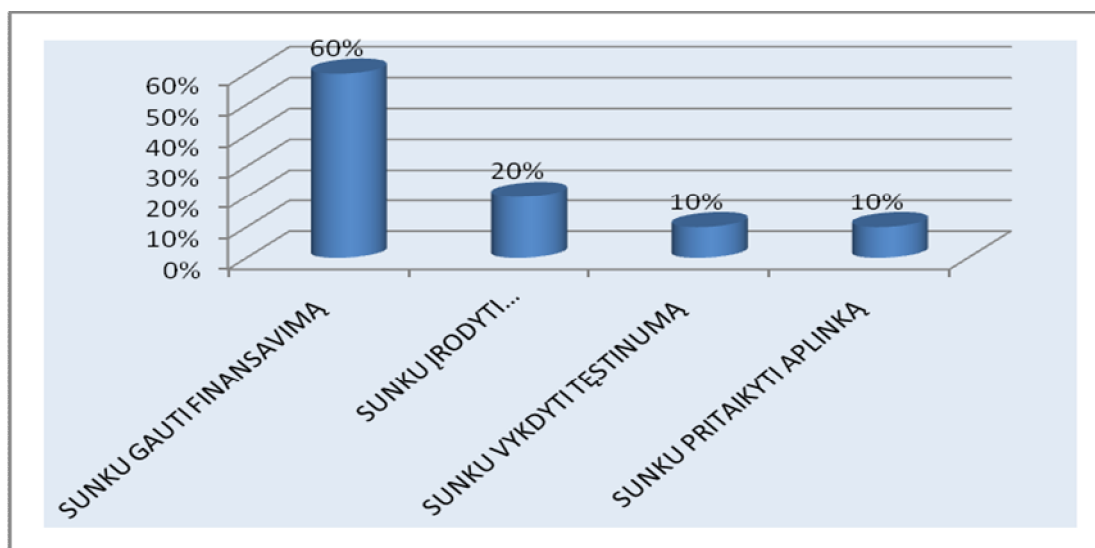
10 pav. Ekspertų išsilavinimo lygis (procentais)

Apklaustų ekspertų pasiskirstymas pagal specialybę matome 11 paveiksle:

11 pav. Ekspertų specialybės (procentais)

Šis klausimas su kokiais sunkumais susidūrė bendruomenės centrų kūrime, respondentai atsakė taip (žr. 12 pav.):

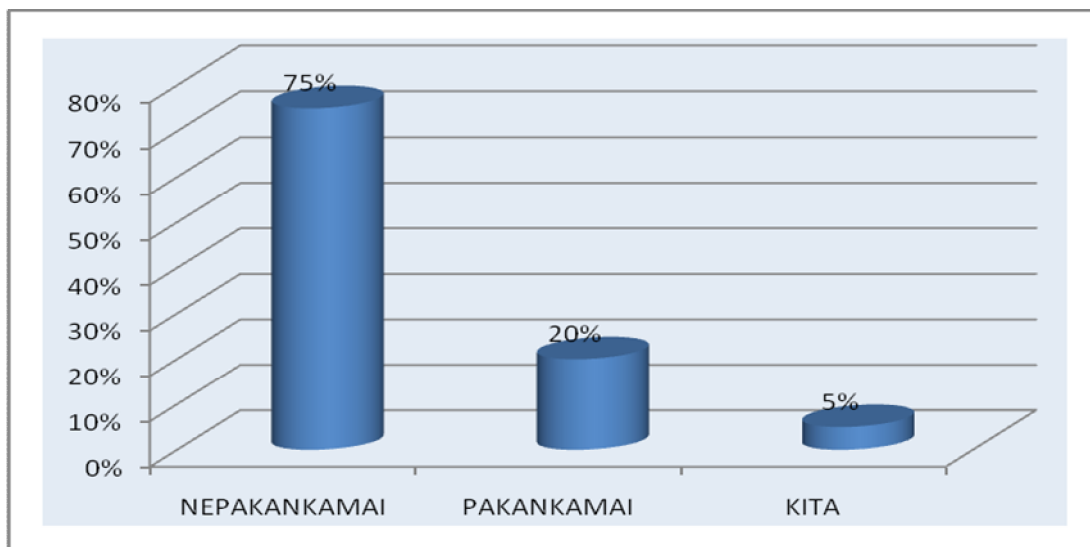
12 pav. Ekspertų sunkumai, kuriant bendruomenės centrus (procentais)

Šie respondentų atsakymai gana realiai atspindi esamą padėtį. Kadangi bendruomenės yra labai suinteresuotos ne tik integracija visuomenėje ir taip pat nėra didelės problemos, kad centrai gali kurti keli bendrasteigėjai.

Pavyzdžiui Lazdijuose šie socialinių paslaugų centrų steigė: SADM, LASS, Lazdijų savivaldybė ir LID. Realioje tokie sprendimai priimami gana sunkiai, kadangi tai reikalauja prisiimti finansinius pareigojimus. Paprastai savivaldybės vykdo senus ir trūkstinius projektus. Tad naujai steigiamiems centrams nėra lengva įgyti savo reikalingumą ir ne tik su sutrikusių regėjimų integravimosi svarbą. Ar bendruomenės centrų kūrimas ir

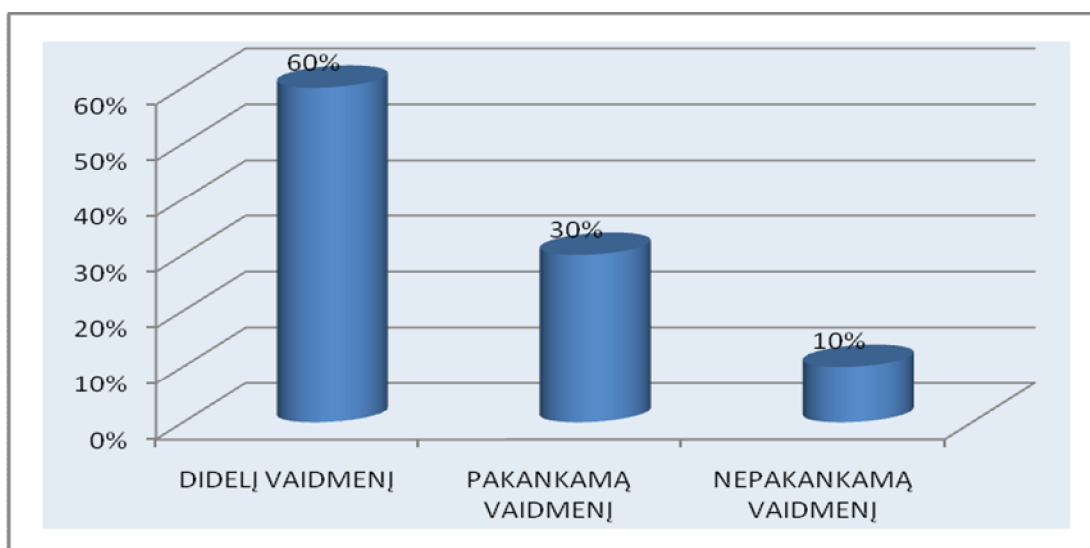
jimo ėmoni socialin atskirtis Respondentai buvo vieningos
aipn.

pakankamai lāg skiria bendruomenas centr aplinkos
pritaikymo finansavimui vyriausybā, savivaldybās, atsakā taip (ġĩ r. 13 pav.) :

13 pav. Ar pakankamai skiria lāg (procentais)

Respondent ōnuomone, LASS vaidino didelaidmenkuriant bendruomenas centrus ir
pritaikant fizini aplink sutrikusio regājimo asmenims bei uġtikrinant j ō tñstinum (ġĩ r.
14 pav.):

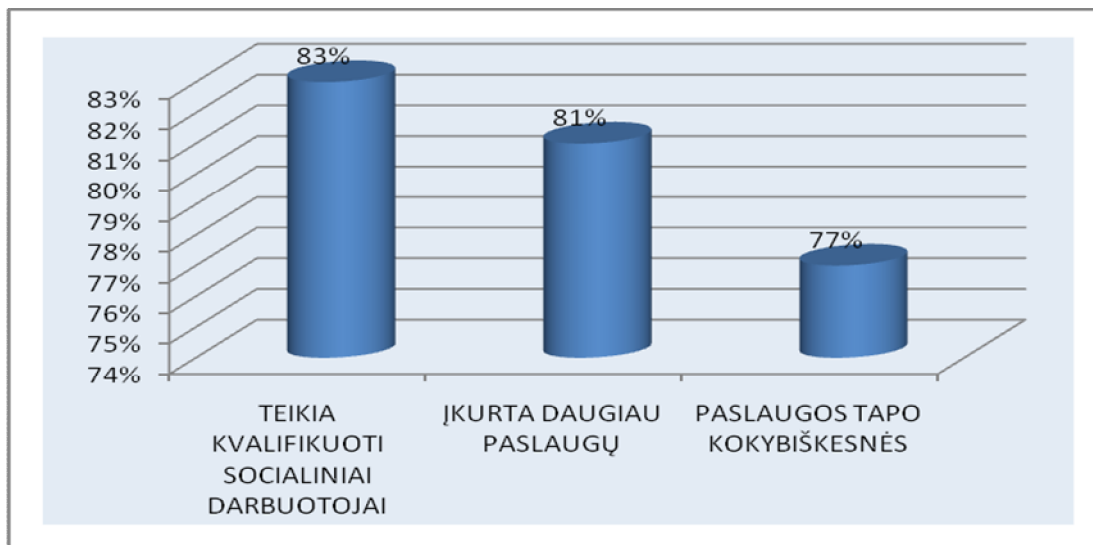

14 pav. LASS vaidmuo kuriant centrus (procentais)

96 PROC. tiriam ōj ōteigiamai atsakā dēlausimāapie bendruomenas centr ō reikalingumā
maġesniuose miesteliuose (pvz. Lazdij ō rajone jau dērti tokie centrai: Seirijuose,
Krosnoje, Veisiejuose) ir kaimuose. Kaimo ġmonāms yra sunku atvaġiuoti dējono centrā

veikianti DZiga dėl DZiriŲ priežasčių. Tai dažniausiai būna autobusas (pvz. LazdijŲ rajono autobusai kursuoja tik tris kartus per savaitę, nes nėra kam palydėti. Nemažai padeda seniūnijŲ socialiniai darbuotojai LazdijŲ rajone, tačiau jŲ paslaugŲ neuėtenka.

Respondentai DZ klausimŲ ar pastaruoju metu pasikeitė socialiniŲ paslaugŲ kokybė ir DZirovā integravę bendruomenę atsakė taip (žr. 15 pav.):

15 pav. Pasikeitusi socialiniŲ paslaugŲ DZirovā (procentais)

Atakydami DZ klausimŲ ar bendruomeniniŲ centrŲ lankytojai tapo bendruomeniškėsi, pasakė taip 67 proc. respondentŲ. Pasijautė pilnateisiais visuomenės nariais 37 proc. apklaustŲ. Įsigijo savarankiškumo 81 proc., DZijo reikiamŲ DZdgiŲ 81 proc. respondentŲ.

Atakydami DZ0 anketos klausimŲ kokiŲ priemoniŲ dar turėtŲ imtis LASS, kad centrŲ veikla būtų dar efektyvesnė? respondentai minėjo tokias priemones, kaip:

- Finansavimo didinimŲ
- Fizinės aplinkos pritaikymŲ sutrikusio regėjimo asmenims;
- Dalyvauti projektuose su kitomis neDZiŲ organizacijomis;
- Kurti bendruomenės centrus rajono kaimuose;
- Padidinti darbuotojų skaičių ir kelti jų kvalifikaciją

G analizē

	<i>GALIMYBĒS</i>	<i>GRĒSMĒS</i>
VIDUS		
STIPRYBĒS	1. Paraģyti projektŅ pilietiģkumui ugdyti, gavs paraģkŅ iģ LazdijŌ savivaldybās (2008 m. II ketv.).	1. daugiau nukreipti LASS LazdijŌ raj. filialo pagyvenusiŌ nariŌ DZ reabilitacijos centrŅ (Palanga). 2. įtraukti LASS narius DZ diskusijŅ Ąėgkokime donorŌ ir rāmājŌ LazdijŌ regioneŅ.
SILPNYBĒS	1. Nukreipti LASS LazdijŌ raj. filialo darbingo amģiaus narius DZ LASUC ir Valakampius DZyti profesijŅ kompiuterinD raģingumŅ 2. Gaunantiems kartines paģalpas, siekti vidurinio iģsilavinimo.	1. Suteikti socialinŅ palydovo paslaugŅ akliesiems nariams, vykstant DZreabilitacines į kultų rines keliones. 2. Pritaikyti vieģŅDZplinkos DZngimŅ mobilumo į orientacijos mokymuisi.

...ā, jog daugiausia pagalbos sutrikusio regėjimo žmonėms (73 proc.), mokant mokslus (63 proc.) ir save prižiūrėti (54 proc.) visų apklaustųjų. Tokie dideli rodikliai sako, kad dar mūsų bankai bei prekybos centrai nėra pritaikyti sutrikusio regėjimo asmenims.

2. Net 79 proc. respondentų atsakė, kad bendruomenės centre gydymo ir reabilitacijos aplinka yra nepritaikyta sutrikusio regėjimo žmonėms, 19 proc. respondentų aplinką vertino kaip visiškai nepritaikytą. Čioje srityje institucijoms yra daug ką nuveikti ir tobulinti. Bendruomenės centre aplinkos visiškas pritaikymas yra labai mažas.

3. Respondentai nurodė, jog bendruomenės centruose jie gavo kompensacinę techninę (96 proc.), jiems buvo tarpininkauta gaunant materialinę pagalbą (79 proc.), buvo organizuotas jų laisvalaikio užimtumas (77 proc.), buvo suteiktos teisinės paslaugos (22 proc.), profesinio orientavimo, išsilavinimo ir kt. paslaugos. Daug problemų tiesiogiai padėjo išspręsti centrų bei LASS filialų socialiniai darbuotojai.

4. Tyrimas parodė, kad 28 proc. respondentų integruotis bendruomenėje ir naudotis socialinėmis paslaugomis trukdo tai, jog bendruomenės centrai yra toli nuo jų namų. 33 proc. apklaustųjų teigė, kad jiems sunku susirasti palydovų.

5. Tyrimas atskleidė svarbią regėjimo negalią turintiems asmenims ši informavimo bendravimo priemonė integruotis bendruomenėje. Tai būtų laidinis telefonas, nes informaciją gavo 60 proc. visų apklaustųjų. Ypač svarbu sutrikusio regėjimo asmenims ši mobili telefonai su išsintu lietuvių kalba sintezatoriumi, kurių jie nebesulaukia.

6. Priemonės, kurias respondentų manymu, leistų pagerinti bendruomenės socialinių paslaugų teikimo centrų darbą yra: bendradarbiavimas su politikais, rėmėjais, savivaldybe, LASS, kitomis nevalstybinėmis organizacijomis, dalyvavimas žiniuose projektuose.

7. Tyrimas parodė, kad LASS filialai turi didelį poveikį sutrikusio regėjimo asmenims integruotis bendruomenėje. Taip mano 82 proc. visų tiriamųjų.

8. Sutrikusio regėjimo žmonės tapo bendruomeniškiesni, savarankiškiesni, pagerėjo jų savijauta. Sumažėjo sutrikusio regėjimo žmonių socialinė atskirtis. Taip mano sutrikusio regėjimo žmonės ir ekspertai.

9. Ekspertų nuomone, socialinės paslaugos tapo žiuresnės, kokybiškesnės, jas teikia kvalifikuoti socialiniai darbuotojai. Net 96 proc. visų apklaustųjų ekspertų teigia, jog bendruomenės centrus būtina steigti ir pritaikyti fizinę aplinką mažesniuose miesteliuose ir kaimo vietovėse.

IŠVADOS

garantavimas, jŲ dŲirovŲs bei kokybŲs gerinimas, plŲtra, cijos kŲlimas iŲ esmŲs gerina sutrikusio regŲjimo asmenŲ gyvenimo kokybŲn, maŲina jŲ socialinŲ atskirtDŲIŲanalizuota socialiniŲ paslaugŲ reikalingumas Alytaus mieste ir LazdijŲrajone.

2. Labai svarbu yra socialiniŲ paslaugŲ prieinamumas. Be to, svarbu laikas nuo laiko pasidomŲti kaip paslaugŲ vartotojai i sutrikusio regŲjimo asmenys vertina gaunamas paslaugas ir kokiŲpaslaugŲjiems trŲksta, kad jie jaustŲsi pilnaverŲiais visuomenŲs nariais. TrŲko ŲiŲ paslaugŲ moterŲ savipagalbos grupŲs veiklos, sutrikusio regŲjimo vaikŲ uŲimtumo, kompiuterinio raŲtingumo kursŲ psichologo konsultacijos, masaŲuotojo paslaugos, uŲsienio kalbŲkursŲ sportiniŲbŲ reliŲveiklos.

3. Aktuali yra profesionalŲ (ekspertŲ) nuomonŲ apie tolimesnŲs bendruomenŲs paslaugŲ tiekimo perspektyvas, jŲ plŲtrŲnŲ galimybės jas teikti maŲesniuose miesteliuose bei kaimo vietovŲse.

4. BendruomenŲs socialiniŲ paslaugŲ centrŲ veikla sudaro bŲtinas sŲnygas kuo ilgiau savo dŲzastoje, natŲralioje aplinkoje, bŲti pilnaverŲiu bendruomenŲs nariu, pasirŲpinti uŲimtumu, laisvalaikio praleidimu, bendravimu, noru bŲti naudingam visuomenei. FizinŲ aplinka nepritaikyta LazdijŲrajone, o Alytaus mieste tik iŲ dalies (40 proc.). NŲra akustiniŲ signalŲ. Didelis rŲpestis skiriamas sutrikusio regŲjimo nariŲ laisvalaikio uŲimtumui. Daugiausia dŲdarbino vyrŲ (63 proc.).

5. Taigi, pagrindinis tyrimo tikslas i nustatyti regŲjimo negalios asmenŲ integracijos lygDŲ galimybės dŲbendruomenŲn profesinŲs reabilitacijos ir dŲdarbinimo poŲiŲriu. Galima teigti, kad hipotezŲ jog LASS ir darbo birŲga turi didelŲn dŲkŲnŲ aklŲjŲ ir silpnaregiŲ ŲmoniŲ profesinei reabilitacijai ir dŲdarbinimui, formuojant visuomenŲs poŲiŲrDŲZ sutrikusio regŲjimo ŲmogŲ pasitvirtino.

LITERATŪRA

1. Aktualios socialinios politikos klausimai// Darbo ir socialinio tyrimo institutas, Vilnius, 1999;
2. Bagdonas A. Sutrikimų klasifikacija // Vilniaus universiteto leidykla, 1995;
3. Bagdonas A. Tiflosociologija 95 // Vilniaus universiteto leidykla, 1997;
4. Bagdonas A. Tiflosociologija 1987 // Vilniaus universiteto leidykla, 1987;
5. Bagdonas A. Socialinės reabilitacijos organizaciniai aspektai // Vilniaus universiteto leidykla, 1994;
6. Bendruomenės plėtra. Praktinis vadovas // Kaunas, 2004;
7. Bendruomeniškumas ir savivalda // Kaunas, 2000;
8. Gudonis V. Tiflogijos pagrindai// Šiaulių universiteto leidykla, 1998;
9. Informacija bendruomenės centrams// Vilnius, 2000;
10. Įtrauktumo vizija. Europos aklo šūnūga: veiklos gairės// LASS, 2005;
11. Įtrauktumo vizija// UAB Brailio spauda, Vilnius, 2006;
12. Jahoda G. How do i do this wwhen i can't see what Uám doing?// The library of Congress, Washington, 1993;
13. Kardelis K. Mokslinio tyrimo metodologija ir metodai// Šiauliai, 2005;
14. Kim H. Y. The community of the blind- Appyling the thoty of community formalion// by the American Foundation for the blind, USA, 1970;
15. Konig V. Ėinynas apie aplinkos, transporto pritaikymą akliesiems ir silpnaregiams// Lietuvos aklo biblioteka, Vilnius, 2003;
16. Leliūgienė I. Socialinio pedagogo (darbuotojo) ġinynas// Kaunas, 2002;
17. Lietuvos aklo ir silpnaregių šūnūga// Vilnius, Brailio spauda, 2007;
18. Lietuvos aklo ir silpnaregių šūnūga Europos keliu. Mokslinės konferencijos, skirtos aklo organizuotos veiklos 75-įiui, praneimui tezās, rezoliucijos projektas// Vilnius, 2001;
19. Lietuvos aklo ir silpnaregių šūnūga. 2002-2005 veiklos ataskaita// Vilnius, 2005;
20. Lietuvos aklo ir silpnaregių šūnūgos 1999 m. veiklos ataskaita// Vilnius, Brailio spauda, 2000;
21. Lietuvos aklo ir silpnaregių šūnūgos 2004 m. veiklos ataskaita// Vilnius, Brailio spauda;

23. Lietuvos Respublikos neįgaliojių sąjungos 2005 m. veiklos ataskaita// Vilnius, Brailio spauda, 2006;
24. Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos 2007 m. veiklos ataskaita// Vilnius, Brailio spauda, 2007;
25. Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos 2006 m. veiklos ataskaita// Vilnius, Brailio spauda, 2006;
26. Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjunga. Vilniaus ir Alytaus apskričių tarybos metinė darbo ataskaita// Vilnius, 2002;
27. Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjunga. Vilniaus ir Alytaus apskričių tarybos metinė darbo ataskaita// Vilnius, 2003;
28. Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjunga. Vilniaus ir Alytaus apskričių tarybos metinė darbo ataskaita// Vilnius, 2004;
29. Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjunga. Vilniaus ir Alytaus apskričių tarybos metinė darbo ataskaita// Vilnius, 2006;
30. Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjunga. Vilniaus ir Alytaus apskričių tarybos metinė darbo ataskaita// Vilnius, 2007;
31. Lietuvos Respublikos neįgaliojių socialinės integracijos įstatymas// Vilnius, 2005;
32. Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas// Vilnius, 2006;
33. Majeuskis T. Aklieji tarp reginčiųjų/ Vilnius, Mintis, 1980;
34. Mucianiekas G. Negalės etiketas: bendravimas su žmonėmis, turinčiais negalią/ Vilnius, 2003;
35. Neįgaliojių socialinės integracijos principai nuo 2005 m. sausio 1 d.// Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Vilnius, 2003;
36. Pieters D. įvadas pagrindinius socialinės apsaugos principus// Vilnius, 1998;
37. Rugkus J. Negalės fenomenas// Kaulių universiteto leidykla, 2002;
38. Sabaliauskaitė D., Brizga V. ir kt. Regos techninės pagalbos priemonės ir jų parinkimas// VGTU Brailio spauda, 2007;
39. Savivaldybių ir nevyriausybinio organizacijų bendradarbiavimas// Vilnius, 1998;
40. Socialinių paslaugų tebulinimas Lietuvos savivaldybėse// Vilnius, 2006;
41. Spalio 15-oji tarptautinė baltosios lazdelės diena// pagal LTWHO, American Council of the blind (<http://www.acb.org>) ir Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos (<http://www.lass.lt>) parengė Natalija Keturakienė/ Visuomenės sveikatos ugdymo centro/ Visuomenės informavimo biuras (gautas 2007 04 16);

43. Vyriausioji enciklopedija// Vyriausioji enciklopedijŲ redakcija, Vilnius, 1985;
44. Valenta A. Noriu būti gyvenimo dalininkas// Vilnius, 2003;
45. Čalimienė L. Socialinės paslaugos// Vilnius, 2003;

SANTRAUKA

Šios sistemos efektyvumą teikiant kuo didesnes paslaugas, pritaikant fizinį aplinką būtina integruotis dzietinė bendruomenė ir džiūkti kitas nevyriausybės organizacijos džiū veiklą. Tuo būdu yra sudaromos sąlygos teikti paslaugas toms žmonėms grupams, kurioms iš tikrųjų jė reikia bendruomenėje.

LASS džiū bendruomenės centre teikiamos socialinės paslaugos plėtra vykdoma tiek respublikos mastu, tiek Vė Vilniaus ir Alytaus regiono aklųjų centre. Subūrus stiprin socialinė darbuotojų komandą pasitelkus gė regiono savivaldą kitas ne džiū NVO, nuo 1997 metų LASS, steigdama bendruomenės socialinė paslaugos centrus (pvz. 2007 m vasario mėn. džiū LASS Lazdijų rajono filialas) gerokai praplėtė regėjimo negalios žmonėms teikiamos socialinės paslaugos džiūrovė. Pagerėjo jė kokybė, prieinamumas, o tai sudaro žmogui natūralias sąlygas gyventi savo bendruomenėje. Sutrikusio regėjimo asmenys pradeda sėkmingai integruotis džiū Alytaus miesto bendruomenės gyvenimė (išskyrus Lazdijų rajonė), tampa savarankiškesni, jaučiasi ug tikrinti, turiningai leidžia laisvalaikį džiūaus pobūdgio konsultacijos, susiranda naujų draugų. Pokyliai vietiniame lygyje skatina žmonė socialinė džiūtyvumė tuo sukurdami sąlygas nuolatinei socialinei integracijai bei raidai. Tai atitinka socialinės politikos, vykdomos sutrikusio regėjimo žmonė atgvilgiu prioritetus.

Tyrimo aktualumas i ne džiūieji yra visuomenės maguma, kurios integracija iki Nepriklausomybės atkėrimo buvo labai ribota. Po truputį džiū pripaėdžiama, kad negalia yra konflikto su gyvenimu prieėastis. Negalia atima iš žmogaus galimybė lygiomis teisėmis su sveikaisiais dalyvauti visuomenės gyvenime, todėl labai svarbu kalbėti apie ne džiūieji integracijė naudojant profesinę reabilitacijė. Tyrimas aktualus tuo, jog parodė su kokiomis problemomis susiduria socialiniai ir kitos specialybių darbuotojai ekspertai, steigiant bendruomenės socialinė paslaugos centrus, organizuojant socialinė paslaugos teikimė maginant sutrikusio regėjimo žmonė socialinė atskirtį džiū.

Tyrimo tikslas i nustatyti regėjimo negalios asmenė integracijos lyg džiū galimybes džiū bendruomenė profesinė reabilitacijos ir džiūdarbinimo poėiūriu. Suginti ekspertė ir paslaugos gavėjų nuomonė ar reikalinga aktyviai tūsti ir plėsti socialinė paslaugos teikimo infrastruktūrė ne tik Alytaus mieste, bet ir Lazdijų centre, jo miesteliuose bei kaimuose.

Tyrimo metodas kiekybinis i anketinė apklausa. Tyrime dalyvavo 100 Alytaus miesto ir Lazdijų rajono sutrikusio regėjimo asmenė. Tyrime dalyvavo 8 specialistų, ekspertų iš Vilniaus ir Alytaus miestų bei Lazdijų rajono.

Tyrimo rezultatai parodė, kad LASS su kitomis ne džiūieji bei visuomeninėmis organizacijomis džiūrtose bendruomenės centruose teikiamos paslaugos džiūrovė ir fizinės aplinkos pritaikymas turėjo teigiamos džiūkos sutrikusio regėjimo asmenė gyvenimo kokybei, jie naudojasi teikiamomis socialinėmis paslaugomis (pvz. Alytaus miesto mokėsi kompiuterinio raėtingumo kalbanėiu sintezatoriumi lietuvių kalba). Buvo organizuotas jė ugimtumas, laisvalaikis, džiūaus pobūdgio konsultacijos, gydymas (pvz. LASS Lazdijų rajono filialo nariams reabilitacijos centre ĄBaltijaė Palangoje). Sutrikusio

PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

menīgi, savarankīgi, pagerājo jŌ savijauta, sumaģājo , jŌ

SUMMARY

When improving the effectiveness of the social system services, providing various services to people with impaired vision and adapting the physical environment, it is necessary to integrate into the society and incorporate other non-governmental organizations into these activities. Thus the conditions for provision of services to such groups of people who really need them are created.

The development of the social services provided by the community centres founded by LASS is carried out both at the republican level and in the Vilnius and Alytus regions centres for the blind. Having gathered a strong social workers' team, invoking the authorities of those regions as well as non-governmental organizations for the disabled, the LASS, since 1997, by establishing community social services centres (e. g. in February 2007 was established the Lazdijai Region branch) has significantly widened the range of social services provided to the people with impaired vision. Their quality and availability has improved which provides people with natural conditions for living in their community. The people with impaired vision are starting successfully integrate into the life of the Alytus City community (excluding Lazdijai District), they become more independent, feel themselves more secure, spend their leisure time productively, get different kinds of consultations and meet new friends. Changes at the local level encourage people's social activity, thus creating conditions for the permanent social integration and development. This happens when the social policy is implemented with respect to the people with impaired vision.

Actuality of the research – the disabled are the minority of the society whose integration until the Day of Restitution of Independence of Lithuania was very restricted. Step by step it is now recognized that a disability is the reason of a conflict with life. A disability takes away from such a person the opportunity to participate in the community life on equal terms with those who are healthy. Therefore it is very important to speak about the integration of the disabled with the help of a professional rehabilitation. The research is topical for it shows the problems that are faced by the social workers and workers of other fields during the establishment of the community social services centres, organization of provision of social services and decreasing the social exclusion of those with impaired vision.

The objective of the research is to determine the possibilities and level of integration of the disabled persons into the community with respect to the professional rehabilitation and employment as well as to find out the opinion of the experts and recipients of the services whether it is necessary to actively carry on and develop the

is not only in Alytus city but in the Lazdijai Centre, its

The method of the research is quantitative – questionnaire survey. 100 people with impaired vision from Alytus city and Lazdijai district participated in the research. 8 specialists from Vilnius and Alytus as well as from Lazdijai District participated in the research.

The results of the research have shown that the variety of services and appliance of the physical environment provided at the community centres established by LASS together with other public organizations has had a positive effect on the quality of life of those with impaired vision. They have been using the social services provided (e. g. in Alytus city they were taught computer skills with the help of a voice synthesiser). Their employment, free time, different consultations and treatment were organized (e. g. for the members of the LASS Lazdijai branch in the rehabilitation centre „Baltija“ in Palanga). The people with impaired vision have become more socially active and independent, their health has improved and their social exclusion has decreased.

PRIEDAI

1. priedas. ANKETA „Žmonių, turinčių regėjimo negalią“ integracija į bendruomenę“

Gerbiamas respondente, šiuo metu yra ruošiamas magistro darbas šia tema, kurios tikslas – išsiaiškinti ar mašinama sutikusio regėjimo asmenų socialinė atskirtis, gerinama jų gyvenimo kokybė, teikiant socialines paslaugas bei skatinama integracija DZ bendruomenė.

Kartu su manimi Jus prašau užpildyti anketą kurioje turėsite pateikti savo nuomonę bei atsakyti DZ klausimus. Išsirinkti Jums tinkamą atsakymą pažymėkite pliusu.

Tikiuosi išsami ir nuoširdi atsakymą

Su pagarba, **Arūnas Vilčinskis, tel. 8675 79152.**

1. Jūsų amžius (metai)..... **2. Lytis:** 1. vyras 2. moteris

3. Gyvenate: 1. mieste; 2. rajono, savivaldybės centre; 3. miestelyje; 4. kaime;

4. Jūsų išsimokslinimas: 1. nepilnas vidurinis; 2. vidurinis; 3. aukštesnysis; 4. aukštasis;

5. Šeimyninė padėtis: 1. gyvena vienas (a); 2. gyvena su žmona (vyru); 3. pilna šeima; 4. nepilna šeima;

6. Kokia Jūsų profesija arba specialybė pagal išsimokslinimą arba darbo patirtį?

.....

7. Koks Jūsų darbingumo lygis (procentais)? 1. 0-25%; 2. 30-40%; 3. 45-50%; 4. specialieji poreikiai (jei nustatyti)

8. Kaip sutriko Jūsų regėjimas? 1. staiga dėl akių traumos; 2. dėl ligos per kelias savaites ar mėnesius; 3. per kelis metus; 4. regėjimas sutrikęs nuo gimimo;

1. nematau; 2. skiriu gyviesnio tamsos; 3. matau judančius; 4. skiriu žmones iš nedidelio atstumo (1 iki 10 m.);

10. **Kokiu būdu skaitote?** 1. reginį iš jo rašau pats; 2. reginį iš jo rašau paskaito kiti; 3. išsinto teksto būdu; 4. Brailio rašau; 5. visai neskaitau;

11. **Kokią kompensacinę techniką naudojate?** 1. akinius; 2. linzes; 3. lupas, monokuliorius, binokuliorius; 4. lazdelę (sulankstomą atraminę); 5. kita

12. **Ar turite informavimo – bendravimo priemonės, padedančias kompensuoti sutrikusį regėjimą?** 1. telefoną 2. televizorių 3. radijo aparatą 4. videomagnetofoną 5. Brailio rašto priemonės (grifelinę lentelę, rašomą mašiną); 6. kalbant žaidrodį. magnetofonui grotuvą (išsintaknygų skaitymui); 8. specialią kompiuterinę techniką 9. kita

13. **Ar turite galimybę naudotis viršuoju transportu?** 1. turiu, bet nesinaudoju, nes važinėti nereikia; 2. neturiu už kėlinį važinėti; 3. nelabai galiu dėl sveikatos; 4. transportas nepritaikytas regėjimo negalios žmonėms; 5. transportas vyksta retai; 6. kita

14. **Kokiose veiklos srityse reikia kito žmogaus pagalbos?** 1. namuose ruošiu; 2. save prižiūrėti; 3. darbe; 4. apsiperkant; 5. mokant mokesčių; 6. kita.....

15. **Koks Jūsų pajamų šaltinis?** 1. pensija; 2. pagalpos; 3. atlyginimas; 4. kita.....

16. **Kiek litų per mėnesį tenka vienam šeimos nariui?**.....

17. **Kas padėjo įsidarbinti?** 1. Darbo birga; 2. savivaldybė; 3. bendruomenės centras; 4. socialinis darbuotojas; 5. kita

Kokių priežasčių? 1. negaliu dirbti dėl blogos sveikatos; 2. gyvenamas neregiui profesijas; 3. neturiu tam tinkamo įrenginio vaikų 6. kita.....

19. Kokį darbą norėtumėte dirbti? 1. rankų darbą 2. mechanizuotą arba automatizuotą 3. protinį darbą pagal specialybę; 4. koks tik atsirastų 5. dirbti neturiu galimybių;

20. Kas Jūsų nuomone turėtų rūpintis sutrikusio regėjimo asmenų įdarbinimu? 1. Darbo birgą; 2. bendruomenės centras; 3. socialinis darbuotojas; 4. pats asmuo; 5. kita.....

21. Koks Jūsų gyvenamasis būstas? 1. turite nuosavą namą 2. butą 3. nuomojate iš savivaldybės; 4. gyvenate valstybės įstaigose; 5. neturite pastovios gyvenamosios vietos; 6. kita

22. Ar Jūsų būstas bei aplinka pritaikyti Jūsų poreikiams? 1. pritaikytas; 2. nelabai pritaikytas; 3. visiškai nepritaikytas; 4. kita.....

23. Su kokiomis problemomis Jūs susiduriate? 1. transporto; 2. institucijose tvarkant reikalus; 3. įdarbinimo; 4. buities tvarkymo; 5. konsultavimo stoka; 6. kita.....

24. Ar viešojoje aplinkoje dažniausiai lankomose vietose yra pritaikyta sutrikusio regėjimo žmogui? 1. pakankamai pritaikyta; 2. iš dalies pritaikyta; 3. visiškai nepritaikyta; 4. kita

25. Kokias problemas Jums padėjo išspręsti bendruomenės centre dirbantys socialiniai darbuotojai? 1. tarpininkavo suteikiant kompensacinę techniką 2. teisinę pagalbą 3. tarpininkavo gaunant materialinę paramą 4. padėjo organizuoti laisvalaikio užimtumą 5. suteikė profesinio orientavimo paslaugas; 6. kita.....

26. Kokios priežastys trukdo naudotis bendruomenės centre teikiamomis socialinėmis paslaugomis? 1. iki bendruomenės centro toli nusigauti; 2. neturiu kas palydi; 3. per

os; 4. nekokybiškai suteikiamos paslaugos; 5. kita

27. Kokių socialinių paslaugų bendruomenės centre Jūsų nuomone trūksta (išvardinti)

.....
.....
.....
.....

28. Jūsų manymu, kokį poveikį daro LASS filialai sutrikusio regėjimo asmens integravimuisi į vietos bendruomenę, visuomenę? 1. didelis. vidutinis. nedidelis. galbūt daryti didesnis 5. nedaro jokio; 6. kita.....

TECHNINĖS PAGALBOS PRIEMONIŲ SĄRAŠAS

Eil. Nr.	Techninės pagalbos priemonės pavadinimas	Techninės pagalbos priemonės naudojimo laikas	Kriterijai, pagal kuriuos nustatomas asmens poreikis techninės pagalbos priemonėms įsigyti (negalios priežastis ar pobūdis liga ar fizinė būklė)
1.	Žmogaus fizinių ir fiziologinių savybių matuokliai:		
1.1.	Kūno termometrai (kalbantys)	2 metai	Abiejų akių akylumas: Geriau matančių akių regėjimo aštrumas su korekcija yra mažiau kaip 0,05 arba geriau matančių akių regėjimo aštrumo koncentrinis susiaurėjimas iki 10 laipsnių nuo fiksacijos taško Abiejų akių regėjimo funkcijų sumažėjimas: Geriau matančių akių regėjimo aštrumo su visiška korekcija sumažėjimas nuo 0,06 iki 0,1 arba geriau matančių akių aštrumo koncentrinis susiaurėjimas iki 20 laipsnių nuo fiksacijos taško.
2.	Laikmačiai:		
2.1.	Rankiniai laikrodžiai:		
2.1.1	Brailio	2 metai	Abiejų akių akylumas: Geriau matančių akių

			regājimo ātrumas su korekcija yra maģiau kaip 0,05 arba geriau matanļios akies regājimo akiploļio koncentrinis susiaurāģjimas iki 10 laipsniŅno fiksācijas taģko
2.1.2.	Kalbantys	1 metai	AbiejŅakiŅaklumas: Geriau matanļios akies regājimo ātrumas su korekcija yra maģiau kaip 0,05 arba geriau matanļios akies regājimo akiploļio koncentrinis susiaurāģjimas iki 10 laipsniŅno fiksācijas taģko
2.2.	Staliniai laikrodģiai (kalbantys su ģadintuvu ir kalendoriumi)	2 metai	AbiejŅakiŅaklumas: Geriau matanļios akies regājimo ātrumas su korekcija yra maģiau kaip 0,05 arba geriau matanļios akies regājimo akiploļio koncentrinis susiaurāģjimas iki 10 laipsniŅno fiksācijas taģko AbiejŅ akiŅ regājimo funkcijŅsumagāģjimas: Geriau matanļios akies regājimo ātrumo su visigķa korekcija sumagāģjimas nuo 0,06 iki 0,1 arba geriau matanļios akies akiploļio koncentrinis susiaurāģjimas iki 20 laipsniŅno fiksācijas taģko.
3.	Orientavimosi priemonės:		
3.1.	Taktilinās (baltosios) lazdelās	1 metai	AbiejŅakiŅaklumas:
3.2.	Baltosios lazdelās	2 metai	Geriau matanļios akies regājimo ātrumas su korekcija yra maģiau kaip

			0,05 arba geriau matančių akių regėjimo aštrumo koncentrinis susiaurėjimas iki 10 laipsnių nuo fiksacijos taško
4.	Valgymo ir gėrimo priemonės:		
4.1.	Maisto dozavimo DZ isai	3 metai	Abiejų akių aklumas: Geriau matančių akių regėjimo aštrumas su korekcija yra mažiau kaip 0,05 arba geriau matančių akių regėjimo aštrumo koncentrinis susiaurėjimas iki 10 laipsnių nuo fiksacijos taško Abiejų akių regėjimo funkcijų sumažėjimas: Geriau matančių akių regėjimo aštrumo su visiška korekcija sumažėjimas nuo 0,06 iki 0,1 arba geriau matančių akių aštrumo koncentrinis susiaurėjimas iki 20 laipsnių nuo fiksacijos taško.
5.	Optinės priemonės:		
5.1.	Didinamieji stiklai:		
5.1.1.	Su apgVietimo DZ inginiu	2 metai	Abiejų akių regėjimo funkcijų sumažėjimas: Geriau matančių akių regėjimo aštrumo su visiška korekcija sumažėjimas nuo 0,06 iki 0,1 arba geriau matančių akių aštrumo koncentrinis susiaurėjimas iki 20 laipsnių nuo fiksacijos taško
5.1.2.	Be apgVietimo DZ inginio	2 metai	Abiejų akių regėjimo

			funkcijŲ sumaĝėjimas: Geriau matančios akies regėjimo aštrumo su visiška korekcija sumaĝėjimas nuo 0,06 iki 0,1 arba geriau matančios akies akiplojio koncentrinis susiaurėjimas iki 20 laipsniŲ nuo fiksacijos taško
6.	Rašomosios mašinėlės ir tekstiniai procesoriai:		
6.1.	Mechaninės Brailio rašomosios mašinėlės*	7 metai	AbiejŲ akiŲ aklumas: Geriau matančios akies regėjimo aštrumas su korekcija yra daugiau kaip 0,05 arba geriau matančios akies regėjimo akiplojio koncentrinis susiaurėjimas iki 10 laipsniŲ nuo fiksacijos taško
7.	Skaičiuotuvi:		
7.1.	Elektroniniai skaičiuotuvi (kalbantys)	5 metai	AbiejŲ akiŲ aklumas: Geriau matančios akies regėjimo aštrumas su korekcija yra daugiau kaip 0,05 arba geriau matančios akies regėjimo akiplojio koncentrinis susiaurėjimas iki 10 laipsniŲ nuo fiksacijos taško
8.	Piešimo ir rašymo priemonės:		
8.1.	Specialus rašomasis popierius***	1 metai	AbiejŲ akiŲ aklumas: Geriau matančios akies regėjimo aštrumas su korekcija yra daugiau kaip 0,05 arba geriau matančios akies regėjimo akiplojio koncentrinis susiaurėjimas iki 10 laipsniŲ nuo fiksacijos

			tagko
		mo DZsai **** ns	2 metai
			AbiejŌakiŌaklumas: Geriau matanŲios akies regājimo aŲtrumas su korekcija yra maŲiau kaip 0,05 arba geriau matanŲios akies regājimo akiploŲio koncentrinis susiaurājimas iki 10 laipsniŲnuo fiksacijos tagko
9.	Garso įrašymo aparatai ir imtuvai:		
9.1.	KompaktiniŲdiskŲgrotuvai	5 metai	AbiejŌakiŌaklumas: Geriau matanŲios akies regājimo aŲtrumas su korekcija yra maŲiau kaip 0,05 arba geriau matanŲios akies regājimo akiploŲio koncentrinis susiaurājimas iki 10 laipsniŲnuo fiksacijos tagko
9.2.	MiniatiŲliniai grotuvai****	5 metai	AbiejŌakiŌaklumas: Geriau matanŲios akies regājimo aŲtrumas su korekcija yra maŲiau kaip 0,05 arba geriau matanŲios akies regājimo akiploŲio koncentrinis susiaurājimas iki 10 laipsniŲnuo fiksacijos tagko
9.3.	Diktofonai**	3 metai	AbiejŌakiŌaklumas: Geriau matanŲios akies regājimo aŲtrumas su korekcija yra maŲiau kaip 0,05 arba geriau matanŲios akies regājimo akiploŲio koncentrinis susiaurājimas iki 10 laipsniŲnuo fiksacijos tagko

			AbiejŲ akiŲ regėjimo funkcijŲ sumažėjimas: Geriau matančių akių regėjimo aštrumo su visiška korekcija sumažėjimas nuo 0,06 iki 0,1 arba geriau matančių akių akiplėšių koncentrinis susiaurėjimas iki 20 laipsniŲ nuo fiksacijos taško.
10.	Telefonai ir telefono ryšio priemonės:		
10.1.	Laidiniai telefonai*****	5 metai	AbiejŲ akiŲ aklumas: Geriau matančių akių regėjimo aštrumas su korekcija yra mažiau kaip 0,05 arba geriau matančių akių regėjimo akiplėšių koncentrinis susiaurėjimas iki 10 laipsniŲ nuo fiksacijos taško
11.	Matuokliai:		
11.1.	Ilgio matuokliai	5 metai	AbiejŲ akiŲ aklumas: Geriau matančių akių regėjimo aštrumas su korekcija yra mažiau kaip 0,05 arba geriau matančių akių regėjimo akiplėšių koncentrinis susiaurėjimas iki 10 laipsniŲ nuo fiksacijos taško AbiejŲ akiŲ regėjimo funkcijŲ sumažėjimas: Geriau matančių akių regėjimo aštrumo su visiška korekcija sumažėjimas nuo 0,06 iki 0,1 arba geriau matančių akių akiplėšių koncentrinis susiaurėjimas iki 20 laipsniŲ nuo fiksacijos

		taško.

Pastabos:

*skirti asmenims, kurie moka arba mokosi Brailio rašto, pateikus pažymėjimą mokymo įrašą;

** skirti asmenims, kurie mokosi, studijuoja ar dirba intelektualioje srityje, pateikus pažymėjimą mokymo įrašą ar darbovietą;

*** skirti asmenims, besinaudojantiems Brailio mašinėlėmis;

**** skirti asmenims nuo 14 metų kurie mokosi ar studijuoja, pateikus pažymėjimą mokymo įrašą;

***** skirti asmenims, kurių būstuose įrengtos fiksuoto telefono ryšio linijos, pateikus sutarties su telekomunikacijų operatoriumi kopiją

Gerbiamas respondente, šiuo metu yra ruošiamas magistro darbas šia tema, kurios tikslas – išsiaiškinti ar mašinama sutikusio regėjimo asmenų socialinė atskirtis, gerinama jų gyvenimo kokybė, teikiant socialines paslaugas bei skatinama integracija DZ bendruomenė.

Kartu su manimi Jus prašau užpildyti anketą, kurioje turėsite pateikti savo nuomonę bei atsakyti DZ klausimus. Išsirinkti Jums tinkamus atsakymus pažymėkite pliusu.

Tikiuosi išsami ir nuogirdgi atsakymų

Su pagarba, **Arūnas Vilčinskas, tel. 8675 79152.**

1. Jūsų amžius (metai)..... 2. **Lytis:** 1. vyras 2. moteris

3. Gyvenate: 1. mieste; 2. rajono, savivaldybės centre; 3. miestelyje; 4. kaime;

4. Jūsų išsimokslinimas: 1. magistras 2. kita; 3. aukštesnysis; 4. aukštasis universitetinis;

5. Kur dirbate: 1. NVO; 2. Bendruomenės centruose; 3. LASS DZ; 4. Kita;

6. Kokia Jūsų profesija arba specialybė pagal išsimokslinimą arba darbo patirtį?

.....
.....

7. Koks Jūsų darbingumo lygis (procentais)? 1. 0-25%; 2. 30-40%; 3. 45-50%; 4. Kita;

8. Su kokiais sunkumais susiduriate, dalyvaujant bendruomenės centrų kūrimo?

1. Sunku gauti finansavimą 2. Sunku vykdyti tikslus 3. Sunku DZ dalyti savivaldybei bendruomenės centro būtinumais 4. Sunku pritaikyti aplinkai

kurimas ir veikla sumažino sutrikusio regėjimo žmonių

ta

10. Ar pakankamai skiria lėšų bendruomenės centrų aplinkos pritaikymo finansavimui savivaldybės?

1. Pakankamai; 2. Nesidomėjau; 3. Nepakankamai; 4. Kita

11. Ar LASS vaidino didelį vaidmenį, kuriant bendruomeninius centrus ir pritaikant fizinę aplinką sutrikusio regėjimo asmenims bei užtikrinant jų testinimą?

1. Didelis vaidmuo; 2. Pakankamai; 3. Nepakankamai; 4. Kita

12. Ar reikalingi bendruomenės centrai mažesniuose miesteliuose ar kaimų gyvenvietėse?

1. Reikalingi; 2. Ne; 3. Reikia nuvykti į centrą; 4. Kita

13. Ar pasikeitė pastaruoju metu socialinių paslaugų kokybė ir įvairovė integruojantis į bendruomenę?

1. Paslaugas teikia kvalifikuoti socialiniai darbuotojai; 2. Įkurta daugiau ir įvairių paslaugų; 3. Paslaugos tapo kokybiškesnės; 4. Kita

14. Bendruomeninių centrų lankytojai tapo bendruomeniškesni?

1. Taip; 2. Pasijautė pilnateisiais visuomenės nariais; 3. Įgijo reikiamą išsilavinimą; 4. Kita.....

15. Kokių priemonių dar turėtų imtis LASS, kad centrų veikla būtų dar efektyvesnė?

1. Didinti finansavimą; 2. Pritaikyti fizinę aplinką sutrikusio regėjimo asmenims; 3. Dalyvauti projektuose su kitomis nevalstybinėmis organizacijomis; 4. Kurti bendruomeninius centrus rajono kaimuose; 5. Padidinti socialinių darbuotojų skaičių

Ar rūpintis sutrikusio regėjimo asmenų įdarbinimu? 1. šis centras; 2. socialinis darbuotojas; 3. socialinis darbuotojas; 4. pats asmuo; 5.

17. Ar viešojoje aplinkoje dažniausiai lankomose vietose yra pritaikyta sutrikusio regėjimo žmogui? 1. pakankamai pritaikyta; 2. iš dalies pritaikyta; 3. visiškai nepritaikyta; 4. kita.....

18. Jūsų manymu, kokį poveikį daro LASS filialai sutrikusio regėjimo asmens integravimuisi į vietos bendruomenę, visuomenę? 1. didelis; 2. vidutinis; 3. nedidelis; 4. galbūt; 5. daryti didesnį; 5. nedaro jokio; 6. kita.....